

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

PROJEKTAS,
2020-08-26 d.
pakoreguotas variantas
Kalba neredaguota

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų
bendrai finansuojamas projektas Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

SOCIALINIS UGDYMAS

GEOGRAFIJA

2020-10-15 d. redakcija

Projektą rengia:

Dr. Zigmas Kairaitis
Dr. Arūnas Bukantis
Rytas Šalna
Angelė Pakamoriene
Dr. Laima Railienė
Asta Rutkienė
Lina Barauskienė

Turint klausimų kreiptis į Šarūną Gerulaitį, elektroniniu pašto adresu sarunas.gerulaitis@nsa.smm.lt

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001 „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

Turinys

1. DALYKO PASKIRTIS.....	3
2. TIKSLAS	3
3. UŽDAVINIAI.....	3
4. KOMPETENCIJŲ UGDYMAS DALYKU	4
5. PASIEKIMŲ SRITYS IR PASIEKIMAI	6
6. GEOGRAFIJOS PASIEKIMŲ RAIDA	7
7. MOKYMOŠI TURINYS 5-10 KLASĖJE.....	12
8. PASIEKIMŲ VERTINIMAS	27
<u>9. GEOGRAFIJOS PASIEKIMŲ LYGIU POŽYMIAI .....</u>	<u>27</u>

1. Dalyko paskirtis

Geografija – vienas labiausiai integruotų mokomųjų dalykų mokykloje. Geografija atskleidžia mozaikinio pasaulio gamtos ir visuomenės vientisumą, erdvinės civilizacijų ir kultūrų sąsajas, gamtos ir visuomenės savitarpio priklausomybę, jų raidos ir išlikimo klausimus. Ugdomos asmens nuostatos skatina solidarumą, rezultatyvų kultūrų dialogą ir tarptautinį bendradarbiavimą, padeda plėtoti visų rasių, tautų, religinių bendruomenių tarpusavio supratimą, toleranciją ir draugystę, norą konstruktyviai spręsti kylančias vietas bendruomenių, šalių, pasaulio problemas. Puoselėjamas mokinių nusiteikimas ir gebėjimas kompetentingai naudotis geografijos žiniomis ir įgūdžiais asmeniniame, profesiniame ir visuomeniniame gyvenime.

2. Tikslas

Plėtoti mokinių geografinį pasaulėvaizdį, grįstą gamtos ir socialinių mokslų žiniomis jų sąryšingumu bei šiuolaikinėmis tyrimų technologijomis, siekiant ugdyti vientisą pasaulio sampratą ir vaizdinį, formuoti darnaus vystymosi nuostatas, skatinti pagarbą skirtingoms kultūroms, kompetentingai ir atsakingai dalyvauti visuomenės gyvenime.

3. Uždaviniai

Siekdami geografijos dalyko tikslo, mokiniai:

- plėtoja savo prigimtinių smalsumą, vaizduotę ir norą pažinti pasaulį;
- mokosi orientuotis gamtinėje ir visuomeninėje aplinkoje, naudoja kartografijos kūrinius ir geografines informacines sistemas (GIS), kaip patikimus informacinius šaltinius;
- domisi ir gilina erdvinį supratimą apie savo gyvenamą vietą, Lietuvą, Europą ir pasaulį nuo lokalaus iki globalaus lygmens;
- renka ir analizuoja įvairiuose informaciniuose šaltiniuose pateiktą geografinę informaciją, ją kritiškai vertina ir įvairiais būdais pateikia;
- geba tinkamai vartoti geografijos sąvokas ir vietovardžius, taiko įgytas geografijos žinias ir gebėjimus;
- laikosi kasdieniame gyvenime darnaus vystymosi principų prisiimdamas asmeninę atsakomybę;

- ugdomi pagarbos jausmą pasaulio kultūroms ir žmonių gyvensenai;
- geba kompetentingai ir kūrybingai atlikti geografinius tyrimus bei pateikti duomenimis grįstas išvadas;
- pasirengia būti atsakingais ir aktyviais piliečiais, galinčiais prisidėti prie ekologiškai ir ekonomiškai darnaus, socialiai teisingo pasaulio kūrimo.

4. Kompetencijų ugdymas dalyku

Mokydamiesi geografijos, mokiniai ne tik įgyja dalyko žinių ir gebėjimų, padedančių suprasti gamtinę, socialinę, kultūrinę aplinką ir sėkmingai joje veikti, bet ir ugdomi bendrąsias kompetencijas (žr., 1 lentelė).

1 lentelė

Kompetencija	Kompetencijos raiška
1. Pažinimo kompetencija	Siekama, kad mokiniai įgytų geografijos žinias ir supratimą atskleidžiant pasaulio gamtos ir visuomenės vientisumą, erdvinę struktūrą ir mąstymą, gamtos ir visuomenės savitarpio priklausomybę, jų raidos bei išlikimo klausimus. Kryptingai ugdomas gilus supratimas apie supantį pasaulį remiantis jau turima patirtimi, skatinami ją tyrinėti, ugdomi kritinio mąstymo bei problemų sprendimo gebėjimai. Gilus mokymasis pasiekiamas, kai mokiniams sudaromos galimybės ne tik gerai suprasti geografijos turinyje apibrėžtas dalykines (faktines), tarpdalykines, procedūrines ir epistemines žinias, bet ir mokoma jas taikyti naujose ar sudėtingesnėse situacijose. Aktyviomis geografijos veiklomis mokiniai skatinami tinkamai vartoti geografijos sąvokas ir vietovardžius, taikyti įgytas geografijos žinias ir gebėjimus. Mokiniai skatinami reflektuoti savo mokymąsi, (įsi)vertinti patirtį ir pažangą, mokyti iš klaidų, išsikelti naujus tikslus.
2. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija	Taikydami geografijos mokymosi patirtį įvairiose veiklose, mokiniai ugdomi atkaklumą ir pasitikėjimą savo jėgomis jiems aktualiuose ir prasminguose kontekstuose. Mokiniai skatinami priimti atsakingus sprendimus ir įsitraukti į prasmingą veikimą įvairiame socialiniame ir kultūriniame kontekste. Siekiama, kad mokiniai pasitikėtų savimi, siektų tobulėti, gerbtų įvairias nuomones, sėkmingai bendrautų ir bendradarbiautų, taip pat skatinami dalyvauti kuriant bendruomenės, visuomenės gerovę.
3. Kūrybiškumo kompetencija	Kryptingai siūlomomis įvairiomis geografinėmis veiklomis padedama mokiniui suvokti kūrybinės veiklos proceso etapus ir drauge sudarant galimybes pasireikšti jo spontaniškumui, iniciatyvumui, skleisti kūrybinei laisvei, individualumui ir savarankiškumui, taip ugdomi kūrybinio mąstymo komponentai (divergentinis mąstymas). Tam tiktų geografijos tyrimo, geografinio samprotavimo, gilesniam mąstymui būdingos veiklos, kai tenka mąstyti ilgesnį laiką, įvertinti daugiau aplinkybių ir sąlygų, generuoti ir apmąstyti daugiau idėjų, ieškoti originalių sprendimų (pvz., esė, koliažas, sceninė vaidyba). Kūrybinė patirtis įgyjama praktinėje ir pažintinėje veikloje, todėl siekiama, kad mokiniai atkakliai ir susitelkę įgyvendintų savo

	sumanymus, nebijo klysti ir pradėti iš naujo, nebijo rizikuoti ir būtų atviri naujoms idėjoms ir iššūkiams.
4. Pilietiškumo kompetencija	<p>Ugdant asmens vertybines nuostatas skatinamas solidarumas, rezultatyvus kultūrų dialogas ir tarptautinis bendradarbiavimas, kuris padeda plėtoti įvairių tautų, religinių bendruomenių tarpusavio supratimą, toleranciją ir draugystę, norą konstruktyviai spręsti kylančias vietas bendruomenių, šalių, pasaulio problemas. Puoselėjamas mokinių nusiteikimas ir gebėjimas kompetentingai naudotis geografijos žiniomis ir įgūdžiais asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime, todėl sudaroms sąlygas mokiniams aktyviai veikti, ugdytis gebėjimus analizuoti socialinę, politinę ir kultūrinę tikrovę, konstruktyviai spręsti problemas, konfliktus. Mokiniai skatinami: svarstyti tapatybės klausimus, pavyzdžius, aktyvaus piliečio vaidmens bendruomenėje ir mokinio savija utos mokykloje; aptarti vaiko, prigimtines žmogaus teises, modeliuoti įvairius jų gynimo atvejus, nagrinėti poelgius konstitucinių ir įstatyminių teisių ir pareigų požiūriu; svarstyti demokratinius problemų sprendimo būdus (dialogas, diskusija, derybos, debatai). Aktyviomis geografijos veiklomis mokiniai skatinami dalyvauti pilietinės visuomenės gyvenime, tausoti gamtinę aplinką ir savo veiklą grįsti darnaus vystymosi principais.</p>
5. Kultūrinė kompetencija	<p>Ugdomas požiūris į geografiją, kaip į reikšmingą gamtos ir visuomenės tarpusavio ryšį ir sąveiką artimoje ir globalioje aplinkoje. Mokiniai mokomi apibūdinti skirtingų kultūrų ir subkultūrų sąsajas ir skirtumus, orientuotis kultūrinėje erdvėje, supažindinami su svarbiausiais kultūros paveldo ir etninės kultūros objektais, kultūros reiškiniiais, kultūros kūrėjais, kultūriniais skirtumais ir panašumais, mokosi suprasti šiuolaikinės kultūros raidos tendencijas, savo tautos, šalies, Europos ir pasaulio kultūros prasmę, vertę ir tarpusavio ryšius. Požiūris į geografiją, kaip kultūros dalį, ugdomas mokiniams susipažįstant su ryškių istorinių asmenybių indėliu į geografijos mokslo vystymąsi, ugdamas estetinį skonį, kritiškai vertinant stereotipus. Siekiama, kad mokiniai suprastų kūrybinių industrijų svarbą ekonomikai, gebėtų pagarbiai ir tolerantiškai bendrauti su kitų kultūrų atstovais ir spręstų tarpkultūrinio bendravimo problemas.</p>
6. Komunikavimo kompetencija	<p>Mokiniai mokomi skaityti, kurti ir perduoti įvairaus pobūdžio geografinę informaciją, ją suprasti ir pateikti įvairiomis formomis atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir situaciją, etiškai naudojantis verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis bei technologijomis. Mokiniai mokomi per įvairias geografijos veiklas ir užduotis tikslingai ieškoti ir rasti reikiamą informaciją; analizuoti įvairius šaltinius (spausdintus, vaizdo, garso, elektroninius); naudotis virtualiomis mokymosi aplinkomis, grafinėmis programomis; kritiškai vertinti turimą informaciją; pasirinkti tiek informacijos, kiek jos reikia. Komunikavimas reiškiasi nuolat, todėl geografijos pamokose skatinama atrasti ir pažinti save ir pasaulį, bendrauti būnant su kitais, išreikšti save ir kuriant, suvokiant žmogaus ir gamtos kurinius, perimant bendrąsias žmogiškas vertybes ir pačiam jas kurti. Labai svarbu ugdyti tinkamą geografijos sąvokų ir vietovardžių vartojimą.</p>

5. Pasiekimų sritys ir pasiekimai

1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje:

1.1. *Orientavimasis erdvėje* – apima gebėjimą orientuotis geografinėje (gamtinėje ir antropogeninėje) erdvėje ir konkrečioje vietoje.

1.2. *Orientavimasis kartografiniuose kūriniuose* – apima gebėjimą orientuotis vietovės planuose ir žemėlapiuose, įvardinant ar nusakant (apibūdinant) juose pavaizduotą gamtinių ir visuomeninių objektų, procesų ir reiškinių informaciją.

1.3. *Geografinės padėties nustatymas* – apima gebėjimą tiksliai nustatyti vietos (objekto) geografines koordinates žemėlapyje ir gaublyje, apibūdinti objekto ar teritorijos geografinę padėtį (gamtinę, ekonominę, geopolitinę).

2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas

2.1. *Gamtinių sistemų (sferų) nagrinėjimas* – apima gebėjimą apibūdinti ir analizuoti mūsų planetos gamtinius reiškinius ir procesus, keičiančius Žemės gamtinę ir antropogeninę aplinką.

2.2. *Visuomeninių sistemų nagrinėjimas* – apima gebėjimą apibūdinti ir analizuoti gyventojus, jų sudėtį, kaitą, pasiskirstymą, urbanizacijos procesus; tautų ir kultūrų įvairovę; ekonominės veiklos sritis; globalizacijos procesus.

2.3. *Gamtinių ir visuomeninių sistemų sąryšingumo nagrinėjimas* – apima gebėjimą atskleisti gamtos ir visuomenės tarpusavio ryšius ir sąveiką artimoje ir globalioje aplinkoje.

3. Pasaulio geografinis pažinimas:

3.1. *Pasaulio šalių, regionų, vietovių gamtinių ir visuomeninių bruožų nagrinėjimas* – apima gebėjimą nusakyti Lietuvos, Europos ir Pasaulio šalių, regionų, ypatingų vietovių esminius ypatumus ir jų pasireiškimą įvairaus masto geografinėse erdvėse.

3.2. *Pasaulio šalių, regionų, vietovių kaitos laike ir erdvėje nagrinėjimas* – apima gebėjimą, analizuoti, lyginti, paaiškinti kaip technologijos ir globalizacija lemia būdus ir priemones, kuriomis žmonės keičia pasaulį, savo artimiausią aplinką ir gyvenimo būdą.

3.3. *Pasaulio šalių, regionų, vietovių bruožų ir ypatumų erdvinės raiškos aiškinimas (interpretavimas)* – apima gebėjimą skirti, lyginti, pavaizduoti, modeliuoti įvairių tipų ir paskirties regionus nuo lokalaus iki globalaus lygmens.

4. Geografinių tyrimų gebėjimai:

4.1. *Geografinių klausimų kėlimas* – apima gebėjimą skirti geografinius nuo negeografinių klausimų; kelti naujus klausimus, nukreiptus atlikti geografinius stebėjimus ir tyrimus; hipotezių / spėjimų būdu numatyti galimus tyrimų rezultatus ir jų gavimo metodus bei priemones.

4.2. *Geografinės informacijos paieška ir atranka* – apimą gebėjimą rasti, surinkti atrinkti, gauti tikslinti ir vertinti reikiamą geografinę informaciją iš pirminių, antrinių bei tretinių šaltinių pagal išsikeltus tyrimo klausimus ir tikslus; naudoti įvairius informacijos paieškos ir gavimo būdus.

4.3. *Geografinės informacijos tvarkymas ir pateikimas* – apima gebėjimą surinktą geografinę informaciją tinkamai sutvarkyti ir

paruošti jos analizavimui, naudojant įvairias tekstines, vaizdines, garsines, performatyvias jos pateikimo formas.

4.4. *Geografinės informacijos analizavimas ir interpretavimas* – apima gebėjimą analizuoti, aiškinti, komentuoti tirtus geografinius objektus, procesus, reiškinius, įvykius; lyginti ir ieškoti jų tarpusavio reikšmingų ryšių, sąsajų naudojant kiekybinius ir kokybinius metodus; kurti modelius, scenarijus pagal informacijos analizės metu išryškėjusias tendencijas ir struktūras.

4.5. *Atsakymas į geografinius klausimus ir išvadų formulavimas* – apimą gebėjimą daryti išvadas ir atsakyti į tyrimo klausimą(us); naudoti įvairius išvadų ir apibendrinimo gavimo būdus (indukcinį, dedukcinį kelią); tinkamai pasirinkti įvairias išvadų pateikimo formas (įskaitant ir menines – esė, koliažus, sceninę vaidybą); pademonstruoti bendravimo, pilietiškumo ir asmeninės atsakomybės už gautus rezultatus įgūdžius; numatyti alternatyvius būdus išvadoms gauti bei, remiantis tyrimo rezultatais, kelti naujus klausimus, hipotezes kitiems tyrimams.

6. Geografijos pasiekimų raida

Šiame skyrelyje aprašyta, kaip augs esminiai mokinių gebėjimai geografijos pasiekimų srityse kas dvejus metus apimant visą pakopą. Tai gali padėti mokytojui numatyti mokinių gebėjimų raidos nuoseklumą, tęstinumą ir planuoti mokymosi pažangą (žr., 2 lentelė).

2 lentelė

1-2 mokymosi metai	3-4 mokymosi metai	5-6 mokymosi metai	7-8 mokymosi metai	9-10 mokymosi metai
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje				
1.1 Mokytojui padedant orientuojasi realioje erdvėje ir artimiausioje gyvenamojoje aplinkoje.	1.1 Remiantis geografinės aplinkos požymiais, naudojantis gamtos ženklais/kompasu, orientuojasi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje.	1.1 Parenka ir derina įvairias priemones, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Paaiškina erdvinius ryšius tarp objektų, taiko pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinėse erdvėse.	1.1 Pasirinka, derina ir taiko kompleksines priemones, įskaitant GPS bei kartografinius šaltinius, savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Nustatyto laiko juostų / zonų santykį su pasauliniu koordinuotuoju laiku.	1.1 Tikslingai naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi nepažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Geba įtraukti geografinius faktus ir objektus į erdvines sistemas ir nustatyto tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius.

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

PROJEKTAS,
2020-08-26 d.
pakoreguotas variantas
Kalba neredaguota

1.2 Elementariai orientuojasi realioje erdvėje, apibūdina pažįstamą vietovę pagal judėjimo maršrutą, nurodo keletą reikšmingų objektų, piešiniu/schema vaizduoja kelią į mokyklą.	1.2 Elementariai orientuojasi artimiausioje aplinkoje, vietovės plane, Lietuvos žemėlapyje ir gaublyje, įvarina juose esančią bendriausią gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją.	1.2 Orientuojasi įvairaus mastelio bei tematikos žemėlapiuose ir gaublyje, naudojami kartografinį žodyną, nusako kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją.	1.2 Analizuoja ir lygina įprastuose kartografiniuose šaltiniuose simboliais išreiktą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją.	1.2 Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina kartografinių kūrinių informacijos patikimumą, tikslingai ir kūrybiškai naudojami GIS technologijas, kartografinius simbolius kurdami topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.
1.3 Nurodo savo gyvenamosios vietos adresą; Lietuvos žemėlapyje – savo gyvenamąją vietą (miestą, miestelį, kaimą).	1.3 Lietuvos žemėlapyje randa ir parodo svarbiausius geografinius objektus (miestus, upes, ežerai, Baltijos jūrą, transporto, geležinkelio kelius), pasaulio žemėlapyje – žemynus ir vandenynus.	1.3 Įvairaus mastelio žemėlapiuose ir gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais apibūdina geografinių objektų padėtį, padedant mokytojui, nustato geografines koordinatas.	1.3 Įvairaus mastelio žemėlapiuose, remiantis geografinio tinklo elementais bei skaitmenine kartografinė informacija nustato geografinių objektų padėtį, palygina įvairių objektų padėties ypatumus, nurodo elementarius kelis jų skirtumus.	1.3 Geografinės padėties nustatymui kūrybiškai pasirenka įvairius geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudoja GIS technologijas bei nustato objektų gamtinę, ekonominę ir geopolitinę geografinę padėtį, analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina jos ypatumus.
2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas				
2.1 Skiria gamtinės aplinkos komponentus: žemės paviršius, oras, vanduo augalija ir gyvūnija ir elementariai/savais žodžiais paaiškina, kaip jie tarpusavyje susiję.	2.1 Apibūdina Žemės paviršių ir paaiškina, kuo svarbus Žemę gaubiantis oro ir vandens sluoksnis, augalija ir gyvūnija. Paaiškina, kas yra gamtiniai reiškiniai ir procesai.	2.1 Įvardija ir apibūdina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus, nurodo jų priežastis ir padarinius. Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdai.	2.1 Įvardina, apibūdina ir paaiškina Europoje ir pasaulyje vykstančius įvairius gamtinius reiškinius ir procesus, parodo jų pasireiškimo teritorijas, apibūdina jų poveikį aplinkai.	2.1 Analizuoja, lygina ir vertina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro argumentuotas išvadas.

2.2. Elementariai/savais žodžiais apibūdina vietos gyventojų veiklos ir kultūros bruožus. Stebi aplinką ir pateikia pavyzdžių apie joje vykstančius socialinio gyvenimo procesus.	2.2 Apibūdina artimiausios aplinkos ir Lietuvos gyventojų pasiskirstymo, judėjimo, gyvenviečių ir ūkinės veiklos ypatumus.	2.2 Skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus.	2.2 Įvardija, apibūdina ir paaiškina Europoje ir pasaulyje vykstančius esminius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro išvadas.	2.2 Analizuoja, lygina ir vertina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro argumentuotas išvadas.
2.3 Pateikia pavyzdžių apie gamtos ir žmonių tarpusavio ryšį.	2.3 Apibūdina, kaip ir kokiais būdais bei priemonėmis žmonės keičia vietos aplinką. Paaiškina, kaip žmonės prisitaiko prie skirtingos aplinkos ypatybių. Skiria ir apibūdina atsinaujinančius išteklius (saulės, vėjo, vandens energija).	2.3 Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdai bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui, nurodo kelias gamtos apsaugos priemones.	2.3 Įvardija, apibūdina ir paaiškina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, randa jų regioninius skirtumus ir paaiškina priežastis. Vertina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse.	2.3 Analizuoja, lygina ir kritiškai vertina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei daro argumentuotas išvadas.
3. Pasaulio geografinis pažinimas				
3.1 Pavaizduoja ir papasakoja savo gyvenamosios vietos / aplinkos (miesto, kaimo) bendriausius bruožus (pastatai, gamtos objektai).	3.1 Įvardija ir parodyti žemėlapyje ir elementariai apibūdinti žemynus bei vandenynus. Nusako kelias pagrindines Lietuvos gamtos ir žmonių gyvenimo / veiklos ypatybes.	3.1 Apibūdina gamtinius ir visuomeninius Lietuvos ir pasaulio ypatingų vietovių esminius bruožus.	3.1 Išskiria ir apibūdina pasaulio geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Analizuoja Europą, jo regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus, jų priežastis.	3.1 Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus, pateikia išvadas. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą įvairaus masto erdvėse.
3.2 Pastebi pokyčius artimiausioje aplinkoje ir juos elementariai apibūdinti,	3.2 Lygina Lietuvos ir skirtingų pasaulio vietovių žmonių verslų (veiklos) ir	3.2 Sieja Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą su technologijų ir	3.2 Analizuoja, lygina ir paaiškina, kaip verslų ir technologijų pagalba	3.2 Identifikuoja ir vertinti priežastis, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai

pateikia pavyzdžių (tiesiamas kelias, statomi pastatai ir pan.).	gyvenimo būdo kaitą siejant tai su klimatu, gamtos ištekliais, technologijomis.	globalizacijos teikiama galimybėmis.	žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus.	su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu.
3.3 Elementariai pagal keletą požymių nusako artimų, pažįstamų ir tolimų, nežinomų vietovių, teritorijų panašumus ir skirtumus.	3.3 Apibūdina žemynus, jų gamtos ir žmogaus gyvenimo ypatumus, pateikia pavyzdžių. Kelia ir atsako į klausimus, kuo svarbi žmonėms gyvenamoji vieta, aplinka, jų pažinimas.	3.3 Skiria ir lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal pateiktus gamtinius ir visuomeninius požymius, pagal tai nustatyti Žemės masto ir vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumus.	3.3 Lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, randa panašumus ir skirtumus, paaškina priežastis. Modeliuoja vietos, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius.	3.3 Analizuoja, lygina ir vertina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius, politinius, ekonominius, kultūrinius regionus, identifikuoti juose kylančias problemas ir teikia jų sprendimo būdus. Remiantis įvairia informacija, modeliuoja regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms.
4. Geografinių tyrimų gebėjimai				
4.1 Stebint mokyklos aplinką, nagrinėja mokymo priemonę (tekstą, vaizdą), kelti paprastus klausimus: kas? kur – yra? kaip tai atrodo? kodėl ten yra?	4.1 Kelia pačius mokinius dominančius klausimus apie artimiausios (geografinės) aplinkos objektus, vietas, reiškinius.	4.1 Skiria geografinius klausimus nuo ne geografinių. Kelia nesudėtingus geografinius klausimus (pvz., apie geografinės padėties reikšmę žmonių gyvenimo būdui; gamtinių ir visuomeninių objektų išsidėstymo vietas).	4.1 Atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Planuoja būdus ir veiksmus, kaip atsakyti į geografinius klausimus.	4.1 Planuoja tyrimą, nukreiptą į konkrečios problemos, temos išsprendimą (nustato problemą, kelia probleminius klausimus arba hipotezes, numato informacijos šaltinius).
4.2 Elementariai nusako, iš kur žmonės sužino apie pasaulį, artimiausią aplinką. Pateikia keletą skirtingų informacijos šaltinių pavyzdžių.	4.2 Randa įprastiniuose (spausdintuose, elektroniniuose, aplinkos daiktuose) šaltiniuose geografinę informaciją ir ją tikslingai naudoja.	4.2 Skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka ir naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus naudojantis	4.2 Paaškina pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių skirtumas, pateikia jų pavyzdžių. Aprašo vieną / du pasirinktus informacijos šaltinius, nurodant jų paskirtį, turinį ir vaidmenį	4.2 Įvertina pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių vaidmenį bei reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Nusako gaunamos informacijos tikslumą ir patikimumą atliekamame tyrime.

		pirminiais ir antriniais šaltiniai.	(planuojamame) tyrime. Naudoja įvairius šaltinius ir būdus (metodus) geografinėi informacijai rinkti.	
4.3 Elementariai apibūdina, ką vaizduoja ir ką galima sužinoti iš turimų natūralių ir skaitmeninių vaizdinių priemonių, aplinkos daiktų, pateikia pavyzdžių.	4.3 Pavaizduoja artimiausioje geografinėje aplinkoje pastebėtus/stebimus daiktus, vietas piešiniu, schema, paprasčiausiu modeliu ir juos pakomentuoja.	4.3 Sudaro / grafikus, lenteles ir diagramas geografinėi informacijai pavaizduoti. Pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar kartoschemoje.	4.3 Pagal surinktą geografinę informaciją, sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Vertina jos privalumus ir trūkumus. Integruoja įvairius informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus bei formas geografinėi informacijai pavaizduoti.	4.3 Palygina ir vertina skirtingų informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Naudoja GIS ir kitas vaizdines technologijas sutvarkyti ir paruošti / parengiant / susisteminti geografinę informaciją analizavimui.
4.4 Apibūdina natūralioje aplinkoje (lauke) esančius daiktus, vykstančius įvykius, situacijas. Savais žodžiais nusako keletą jų ypatumų, paskirtį.	4.4 Pasirenka ir paanalizuoja geografinę priemonę (vaizdą, planą, žemėlapi), apibūdina joje pateiktus / pavaizduotus daiktus, siekia nustatyti jų tarpusavio sąsajas.	4.4 Elementariai analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, garso ir kitose skaitmeninėse laikmenose, siekia nustatyti aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius, sąsajas ir pokyčius. Naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografinėi informacijai analizuoti.	4.4 Analizuoja ir lyginti geografinę informaciją, gaunamą iš įvairių šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų, dokumentų ir interviu. Ieškodamas atsakymų į geografinius klausimus analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba. Naudoja statistinius ir kitus kiekybinius metodus geografinėi informacijai analizuoti ir juos pakomentuoti.	4.4 Naudoja kiekybinius ir kokybinius metodus geografinėi informacijai paaiškinti ir modeliuoti. Taiko analizę, lyginimą, vertinimą, apibendrinant geografinę informaciją iš įvairių informacijos šaltinių. Taiko geografinius modelius, teorijas geografinėi informacijai analizuoti, ir interpretuoti.

<p>4.5 Savais žodžiais / elementariai atsako į iškeltus klausimus apie pasirinktus aplinkos daiktus, įvykius.</p>	<p>4.5 Rengia trumpą apibendrinimą, pasakojimą (žodžiu ar raštu) pasirinkta (geografinė) tema (pvz., gyvenamąją aplinką, gamtos ar kultūros objektą ir pan.), jį iliustruoja pasirinktomis vaizdinėmis priemonėmis.</p>	<p>4.5 Pristatyto geografinę informaciją žodžiu ir raštu, pasitelkiant žemėlapius ir kitą grafinę medžiagą.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas.</p>	<p>4.5 Parengia ir įvairiais būdais pristato geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais daro išvadas ir teikia siūlymus geografinėms problemoms spręsti.</p> <p>Daro išvadas, remiantis žemėlapiiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais.</p>	<p>4.5 Įvertina ir pakomentuoja, kaip tyrimo rezultatai atitinka iškeltus tyrimo klausimus, vertina jų patikimumą.</p> <p>Taiko ir pademonstruoja įvairius išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus.</p> <p>Pademonstruoja kūrybiškumą ir asmeninę atsakomybę už gautus tyrimo rezultatus.</p> <p>Remiantis tyrimo rezultatais, numato naujus tyrimo klausimus, hipotezes.</p>
---	---	---	---	--

7. Mokymosi turinys 5-10 klasėje

Atsižvelgiant į mokinio patirtį, žinias ir gebėjimus, geografijos supratimo augimą, kiekvieno koncentro turinys nagrinėjamas lokaliaje, regiono ir globalioje geografinėje erdvėje.

1–4 klasėje geografija integruota į socialinio ir gamtamokslinio ugdymo sritis.

5 klasėje geografija yra integruota į istorijos ir gamtos mokslų dalykų turinį.

6 klasėje siekiama mokinius supažindinti su bendriausiais geografinio pažinimo bruožais, geografinė erdve, ją sudarančiomis sudedamosiomis dalimis, bendriausiomis geografijos sąvokomis ir terminais. Plėtojant numatytas ugdomosios veiklos sritis, daugiausia dėmesio skiriama artimai aplinkai (kaimo, miesto, apskrities, etninės srities, Lietuvos) nagrinėti, kartu parodomas globalus pasaulio vaizdas. Geografinis ugdymas organizuojamas ne tik aiškinant ir nagrinėjant įvairią vaizdinę ir informacinę medžiagą klasėje, bet ir stebint bei tyrinėjant savo aplinką.

7–8 klasėse toliau plėtojamos ugdomosios veiklos sritys. Tematika nagrinėjama lokaliu ir globaliu geografinės erdvės lygiu. Mokiniai supažindinami su pagrindiniais Žemės geografijos pažinimo etapais, bendriausiais mūsų planetos gamtos reiškiniais ir dėsniniais,

žemynų, regionų ir šalių gamtos įvairovę, ten gyvenančių žmonių gyvenamosios ir ūkinės veiklos ypatumais. Tuo norima parodyti gyvenamosios ir tolimųjų kraštų istorinės, gamtinės, socialinės, kultūrinės, ekonominės aplinkos įvairovę.

9–10 klasių medžiagoje toliau plėtojamos ankstesniuose centruose nagrinėtos ugdomosios veiklos sritys. Tematika daugiausia siejama su regioniniu geografinės erdvės lygmeniu, kaip pavyzdį imant Lietuvos, Europos ir kitus pasaulio regionus. Geografinio pažinimo ir gamtinės geografijos srities turinį sudaro Lietuvos ir Europos temos, o visuomeninės geografijos – Lietuvos, Europos ir pasaulio temos. Geografijos mokymas(is) apima šiuolaikinio pasaulio procesus, gamtines, socialines, ekonomines, kultūrinės sąveikas ir savitarpio priešingumą ryšius.

Trečioje lentelėje pateikiamas privalomas mokymosi turinys 6–10 klasėse.

3 lentelė 6 klasė

Mokymosi turinys	Esminės sąvokos	Dalykų ryšiai ir integracija
<p>Įvadas į geografiją</p> <p>Supažindinama su nauju mokomuoju dalyku, jo tyrimo objektais, geografinės informacijos šaltinių įvairovę. Aiškinama, kuo skiriasi gamtinė ir visuomeninė geografija, kuo geografijos mokslui svarbi kartografija. Stebint ir tyrinėjant mokiniai mokomi apibūdinti artimiausios aplinkos gamtinius, socialinius, ekonominius ir kultūrinius objektus.</p>	<p>Geografija, gamtinė geografija, visuomeninė geografija, kartografija</p>	
<p>Orientavimasis</p> <p>Supažindinama ir mokomasi orientuotis pagal vietinius aplinkos ir dangaus požymius, naudojant kompasą ar visuotinę padėties nustatymo sistemą (GPS) mokoma nustatyti pasaulio kryptis (horizonto kryptis), azimutą į nurodytą objektą.</p> <p>Nagrinėdami šaltinius (keliautojo Fernando Magelano kelionės dienoraščių ištraukas ir žemėlapius), mokiniai aiškinasi, kaip buvo įrodytas Žemės rutuliškumas, kaip keliautojas ir jo ekspedicijos pasekėjai prisidėjo prie pasaulio pažinimo raidos. Mokosi naudoti įvairius metodus, kurie padeda mokiniams naudotis tikruoju Žemės modeliu – gaubliu. Mokomasi naudoti įvairius metodus, kurie padeda mokiniams suprasti <i>pusiaujo, dienovidinių, lygiagrečių, ašigalių, ilgumos ir platumos</i> svarbą bei paskirtį. Mokosi žemėlapyje ar gaublyje nustatyti geografines koordinatas. Susipažįsta su pagrindiniais mūsų planetos rekordais.</p>	<p>Orientavimasis, horizontas, horizonto kryptys, azimutas, kompasas, GPS</p> <p>Gaublys, geografinis tinklas, geografinė platumą, geografinė ilguma, planas, žemėlapis, mastelis, gamtinis (fizinis) žemėlapis, politinis žemėlapis, topografinis</p>	<p>Matematikos pamokose mokiniai mokosi žemėlapyje nustatyti geografines koordinatas (x, y ašis).</p> <p>Matematikos pamokose mokiniai mokosi nustatyti laipsnius (360°).</p>

<p>Mokoma skirti planą nuo žemėlapiu. Nagrinėjami pagrindiniai žemėlapių elementai (<i>mastelis, sutartiniai ženklai, žemėlapiu legenda</i>). Mokomasi skaityti ir sudaryti žemėlapiu legendą. Nagrinėjant konkrečios vietovės planą arba žemėlapi, mokosi juose orientuotis. Mokosi įvairiais būdais išmatuoti atstumus žemėlapiuose ir gaublyje.</p> <p>Susipažįsta su mokykliniu atlasu, mokomasi naudotis atlaso turiniu ir dalykine rodykle. Susipažįsta su gamtiniu (fiziniu) ir politiniu žemėlapiu, aiškinasi, kas yra teminis žemėlapis. Susipažįsta su reljefo vaizdavimu horizontalėmis, aiškinasi, kam fiziniuose žemėlapiuose naudojamas juostinis spalvinimas. Mokosi nustatyti reljefo ypatumus topografiniame ir fiziniame žemėlapyje, mokosi nustatyti santykinį ir absoliutinį aukštį.</p>	<p>žemėlapis, atlasas, santykinis ir absoliutusis aukštis, horizontalė</p>	<p>Matematikos pamokose mokiniai mokosi apskaičiuoti realius atstumus žemėlapyje ar plane pagal vardinį, skaitmeninį ar linijinį mastelį.</p>
<p>Planeta Žemė</p> <p>Mokiniai susipažįsta su Žemės kilmės teorija, su Žemės sandaros dalimis ir kad Žemės pluta yra suskilusi į atskiras, lėtai judančias dalis.</p> <p>Nagrinėja sausumos ir vandens santykį Žemės paviršiuje. Susipažįsta su žemynų (<i>pusiasalis</i>) ir vandenynų (<i>jūra, įlanka, sąsiauris, sala, salynas</i>) sudedamosiomis dalimis, mokoma parodyti jų pavyzdžių gamtiniame (fiziniame) pasaulio žemėlapyje. Mokiniai aiškinasi vandens svarbą mūsų planetai ir žmonėms bei žmonių veiklos neigiamą poveikį vandenims.</p> <p>Mokiniai susipažįsta su pagrindinėmis Žemės paviršiaus formomis (<i>kalnais ir lygumomis</i>), jų išsidėstymu žemynuose. Pagal aukščio skalę mokosi nustatyti pagrindines Žemės paviršiaus reljefo formas (<i>žemuma, lyguma, plokščiakalnis, kalnai</i>). Pasaulio gamtiniame (fiziniame) žemėlapyje mokosi rasti kalnus ir lygumas. Susipažįsta su pasaulinio vandenyno dugno reljefu.</p>	<p>Branduolys, mantija, žemės pluta, litosferos plokštė, reljefas, kalnas, kalnagūbris, pasaulinis vandenynas</p>	
<p>Atmosfera ir orai</p> <p>Mokiniai susipažįsta su atmosferos sandara ir jos reikšme žmonėms ir gyvajai gamtai.</p> <p>Nagrinėja pagrindinius meteorologinius elementus (<i>oro temperatūra, debesys, krituliai, atmosferos slėgis, vėjas</i>). Mokoma naudotis orų stebėjimo prietaisais (termometru, barometru, vėjarodžiu, kritulių matuokliu).</p>	<p>Atmosfera, troposfera, ozono sluoksnis, metinis Žemės judėjimas, meteorologiniai elementai, orai, vėjų rožė, brizas, debesuotumas,</p>	<p>Matematikos pamokose mokiniai mokosi veiksmus su neigiamais dešimtainiais skaičiais.</p>

<p>Remiantis temperatūrų ir kritulių rodikliais, mokoma apskaičiuoti vidutinę oro temperatūrą ir kritulių kiekį. Naudojantis vėjarodžiu mokosi nustatyti vėjo kryptį. Paaiškina vėjo susidarymo priežastis, dienos ir nakties brizo pasireiškimą. Aiškinasi kritulių rūšis (<i>lietus, sniegas, rasa, šerkšnas, kruša</i>), Susipažįsta su pavojingais orų reiškiniais (perkūnija, škvalas, viesulas, pūga, lijundra, kaitra), nustato pagrindinius debesų tipus (sluoksninius, kamuolinius, plunksninius). Susipažįsta su klimato sąvoka. Pagal oro temperatūros ir kritulių kiekio rodiklius mokosi sudaryti mėnesio, metų oro temperatūros grafiką, kritulių diagramas, vėjų rožę, klimatogramą. Nagrinėja elementarų orų žemėlapi, apibūdina orus konkrečiose vietovėse. Aiškinasi, kaip klimatas lemia žmonių gyvenimą skirtingose Žemės vietose.</p>	<p>klimatas, orų žemėlapis, orų prognozė</p>	
<p>Valstybės ir gyventojai, Lietuva Europoje</p> <p>Mokiniai susipažįsta su pasaulio politiniu žemėlapiu ir jo elementais. Aiškinasi, kad valstybės pagal geografinę padėtį gali būti jūrinės, žemyninės, salų. Susipažįsta su didžiausiomis pagal plotą ir gyventojų skaičių valstybėmis. Nagrinėja gyventojų pasiskirstymo veiksnius, susipažįsta su gyventojų skaičiaus kaita pasaulyje ir Lietuvoje. Lygina žmonių gyvenimo sąlygas skirtingose Žemės vietose. Mokiniai mokosi nustatyti Lietuvos geografinę padėtį, apibūdina kaimyninių šalių išsidėstymą. Susipažįsta su Lietuvos administraciniu suskirstymu, priskiria savo gyvenamąją vietą atitinkamai apskričiai, rajonui, seniūnijai, mikrorajonui. Analizuoja europinės kultūros pavyzdžius ir įtaką Lietuvos valstybei. Bendrais bruožais susipažįsta su Europos Sąjunga. Nagrinėja sostinės Vilniaus ir uostamiesčio Klaipėdos geografinę padėtį bei šių miestų reikšmę Lietuvai. Aiškinasi Lietuvos tautinę sudėtį.</p>	<p>Politinis žemėlapis, geografinė padėtis, valstybė, sostinė, administracinis suskirstymas, apskritis, savivaldybė, seniūnija, gimstamumas, mirtingumas</p>	
<p>Lietuvos kraštovaizdžiai</p> <p>Susipažįsta su pagrindinėmis Lietuvos paviršiaus formomis (<i>aukštumomis ir žemumomis</i>) ir jų išsidėstymu, sieja jų susidarymą su paskutiniojo apledėjimo veikla. Susipažįsta su Lietuvos vidaus vandenimis – <i>upėmis, ežerais, pelkėmis</i>. Taikant konkrečius upių baseinų pavyzdžius (Nemuno, Neris), nagrinėja upyno dalis</p>	<p>Aukštuma, žemuma, ledynmetis, riedulys, vidaus vandenys, kraštovaizdis, kultūrinis</p>	

<p>(<i>aukštupys, žemupys, ištaka, žiotys, delta, intakas</i>). Aiškinasi upės slėnio dalis (<i>slėnis, vaga, salpa</i>) ir kaip tekančios upės formuoja kraštovaizdį (<i>meandra, senvagė</i>).</p> <p>Nagrinėja Lietuvos pajūrio kraštovaizdį, susipažįsta su Baltijos jūros krantais (status, lėkštas) ir jų kitimu. Aiškinasi, kaip miškingi kraštovaizdžiai išplitę Lietuvoje, kas yra kultūrinis kraštovaizdis ir kaip jis keičiasi.</p> <p>Susipažįsta su Lietuvos saugomomis teritorijomis ir jų panaudojimu laisvalaikiui bei rekreacijai. Pasitelkiant pavyzdžius aiškinasi, kaip žmonės keičia gamtą, kodėl svarbu ją tausoti.</p>	<p>kraštovaizdis, krantas, skardis, nerija, saugoma teritorija, rekreacija, nacionalinis parkas</p>	
<p>Kaimas ir miestas</p> <p>Mokiniai mokosi nusakyti miesto ir kaimo skirtumus. Lygina gyvenimo būdo mieste ir kaime ypatumus. Aiškinasi kaimuose ir miestuose gyvenančių žmonių abipusę priklausomybę.</p> <p>Nagrinėja Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius miestų plėtros veiksnius, įvardija miestų ir kaimiškų vietovių problemas.</p> <p>Bendrais bruožais susipažįsta su miesto funkcinėmis dalimis. Susipažįsta su išskirtinio statuso Lietuvos miestais.</p>	<p>Miestas, kaimas, kurortas, priemiestis, infrastruktūra, dangoraižis</p>	
<p>Žmonių ūkinė veikla</p> <p>Aiškinasi, kad žmonių ūkinę veiklą sudaro trys pagrindinės ūkio šakos: žemės ūkis, pramonė ir paslaugos. Nagrinėdami konkrečius pavyzdžius gilinasi, kas yra gyvulininkystė, žemdirbystė ir kokia yra šių veiklų produkcija. Nagrinėja svarbiausius veiksnius, nuo kurių priklauso žemės ūkio plėtra (temperatūra, krituliai, dirvožemio ypatumai).</p> <p>Aiškinasi, kas yra gamtos išteklių ir žaliavos. Remiantis konkrečiais pasirinktais pavyzdžiais, aiškinasi, kaip gamtos išteklių ir žaliavos virsta pramonės gaminiais. Nagrinėja atliekų poveikį aplinkai, atliekų rūšiavimą ir poreikį atrininiam žaliavų panaudojimui.</p> <p>Aiškinasi, kaip valstybės bendradarbiauja tarpusavyje prekiaudamos žemės ūkio ir pramonės produkcija.</p>	<p>Ūkinė veikla, ūkio šaka, ekonomika, žemės ūkis, pramonė, paslaugos, gamtos išteklių, žaliavos, tarptautinė prekyba, eksportas, importas</p>	

4 lentelė 7 klase

Mokymosi turinys	Esminės sąvokos	Dalykų ryšiai ir integracija
<p>Orientavimasis</p> <p>Mokiniai mokosi naudotis skaitmeniniais žemėlapiais. Naudodamiesi įprastais ir skaitmeniniais žemėlapiais, mokosi nustatyti objektų geografines koordinatas, pagal pateiktas geografines koordinatas surasti objektus žemėlapiuose. Naudodamiesi laiko juostų žemėlapiu, mokosi skaičiuoti laiko skirtumus, aiškinasi skirtumų priežastis.</p>	<p>Geografinės informacijos sistemos (GIS), vietinis laikas, juostinis laikas, pasaulinis laikas (Grinvičo laikas), vasaros (žiemos) laikas, laiko juosta, datos keitimosi linija</p>	
<p>Europos politinis žemėlapis ir gyventojai</p> <p>Mokiniai mokosi apibūdinti Europos geografinę padėtį, nusakyti Europos ribas, įvairiuose kontekstuose mokosi orientuotis Europos politiniame žemėlapyje. Aiškinasi Europoje gyvenančių tautų ir kultūrų (religijų, kalbų) paplitimą. Susipažįsta su gyventojų pasiskirstymu Europoje, nagrinėja urbanizuotas teritorijas, didžiausiems Europos miestams būdingas ypatybes. Aiškinasi Europos Sąjungos reikšmę Lietuvai ir valstybėms narėms. Nagrinėja svarbiausias Europos žemyne ir Europos Sąjungoje kylančias socialines ir ekonomines problemas, pateikia galimų sprendimo būdų.</p>	<p>Europos kultūra, indoeuropiečių kalbų šeima, religija, urbanizacija, Šengeno sutartis, euro zona</p>	
<p>Europos gamtos ypatumai</p> <p>Susipažįsta su Europos gamtinės aplinkos įvairove ir ypatumais. Europos reljefo pavyzdžiu apibūdina lygumų, vidutinio aukščio ir aukštų kalnų kraštovaizdžius, pateikia šių reljefo formų bei skirtingų krantų tipų pavyzdžių (fjordinis, šcherinis, vatinis, dalmatiškasis). Aiškinasi veiksnius, suformavusius ir dabar veikiančius Europos gamtinės aplinkos raidą (apledėjimas, vulkanizmas, seisminis aktyvumas). Nagrinėdami Saulės spinduliuotės pasiskirstymą Žemėje, klimato žemėlapius ir klimatogramas, aiškinasi veiksnius, lemiančius į Europos teritoriją patenkančių klimato juostų (subarktinės, vidutinių platumų ir subtropinės), klimato tipų (jūrinio, žemyninio, kalnų ir subtropinio) bei geografinių zonų (tundros, taigos, mišriųjų ir plačialapių miškų, stepių, kietalapių miškų ir krūmynų) geografinį išsidėstymą ir ypatumus. Paaiškina jūrų</p>	<p>Raukšliniai kalnai, ugnikalnis, žemės drebjimas, klimatas, klimatograma, Saulės spinduliuotė, klimato juosta, klimato tipas, vakarų vėjai, potvynis, atoslūgis, vandenynų srovės, geografinė zona, vertikalusis zoniškumas</p>	

<p>potvynių ir atoslūgių susidarymą, nurodo šio reiškinių poveikį žmonėms ir gamtinei aplinkai. Mokiniai mokosi atpažinti ir palyginti skirtingus Europos geografinių zonų kraštovaizdžius. Mokosi ieškoti priežasties ir pasekmės ryšių skirtingose Europos regionų vietose, nagrinėja pavojingų gamtos reiškinių poveikį žmonėms.</p>		
<p>Ūkinė veikla Europoje</p> <p>Mokiniai aiškinasi, kokios yra ekonominės sąlygos skirtingoms ekonominėms veikloms vystyti. Mokiniai mokomi vertinti gamtos (klimatas, dirvožemio derlingumas, reljefas) ir ekonominių (žaliavos, transporto tinklas, rinkos dydis) sąlygų tinkamumą žemės ūkiui Europoje plėtoti. Nagrinėjant pavyzdžius aiškinasi pramonės (pvz., automobilių) plėtojimą Europoje, nagrinėja pasirinktą Lietuvos pramonės pavyzdį.</p> <p>Mokiniai susipažįsta su transporto rūšių privalumais ir trūkumais, mokosi apibūdinti ir palyginti skirtingas transporto rūšis, nagrinėja svarbiausius Europos ir Lietuvos susisiekimo kelius ir uostus (Klaipėdos uostas).</p> <p>Mokiniai mokosi vertinti Europos energetinius išteklius (atsinaujinančius ir neatsinaujinančius), jų darnųjį panaudojimą bei poveikį aplinkos ekologiškai situacijai, pasitelkiant pavyzdinius darniosios plėtros ir ekologinių katastrofų pavyzdžius.</p> <p>Nagrinėdami konkrečius pavyzdžius (Alpėse, Pietų Europoje, didžiuosiuose Europos miestuose), nagrinėja turizmo sektoriaus plėtojimą Europoje bei turizmo rūšių pasiskirstymo prielaidas. Vertina teigiamą ir neigiamą turizmo poveikį.</p>	<p>Augalininkystė, gyvulininkystė, miškininkystė, žvejyba, akvakultūra, drėkinamoji žemdirbystė, , infrastruktūra, transporto tinklas, rinka, krovinių apyvarta, ištekliai, atsinaujinantys ištekliai, neatsinaujinantys ištekliai, masinis turizmas, pažintinis turizmas, poilsinis turizmas</p>	
<p>Išsivystymo skirtumai pasaulyje, globalizacija, darnūs vystymasis</p> <p>Mokiniai mokosi paaiškinti bei pasirinktinai naudoti ekonominius ir socialinius rodiklius (BVP, BVP 1 gyv., užimtumas ūkio sektoriuose, raštingumas, tikėtina gyvenimo trukmė). Analizuodami ir lygindami statistikos duomenis ir žemėlapius, mokiniai mokosi skirti ne vienodo ekonominio lygio valstybes, regionus, tai pagrįsdami ekonominiais ir socialiniais rodikliais. Mokiniai aiškinasi mitybos skirtumus pasaulyje, nurodo skurdo, migracijų priežastis ir</p>	<p>BVP, BVP tenkantis 1 gyventojui, ūkio sektoriai, raštingumas, gyvenimo trukmė, Ekonomiškai stiprios valstybės, ekonomiškai silpnos valstybės,</p>	

<p>padarinius. Mokiniai aiškinasi būdus ir priemones, kurios galėtų padėti mažinti gyvenimo lygio netolygumo priežastis ir atskirtį pasaulyje. Pasirinktų valstybių pavyzdžiu analizuoja ekonominius ir socialinius rodiklius ir vertina šalių išsivystymo lygį. Mokiniai nurodo globalizacijos pasireiškimą artimiausioje aplinkoje. Kasdienio daikto gamybos arba teikiamos paslaugos pavyzdžiu paaiškina globalizacijos procesą globaliu lygiu. Nagrinėja tarptautinės prekybos ypatumus, pateikia nesąžiningos prekybos pavyzdžius. Nurodo globalizacijos teigiamas ir neigiamas puses. Mokiniai aiškinasi, kas yra neatsakingas vartojimas ir kodėl svarbu vartoti saikingai. Mokiniai aiškinasi, kas yra darnusis vystymasis ir kodėl jis toks svarbus šiuolaikiniame pasaulyje.</p>	<p>besivystančios valstybės, badas, neprievalgis, gyventojų migracija, pabėgėliai</p> <p>Globalizacija, tarptautinė prekyba, vartojimas, darnusis vystymasis</p>	
<p>Žemės sandara ir vidinės jėgos</p> <p>Mokiniai pakartoja vidinę Žemės sandarą ir aiškinasi, kuo skiriasi žemyninė ir vandenyninė Žemės pluta. Analizuoja, kaip susidaro nuosėdinės, magminės ir metamorfinės uolienos, pateikia jų pavyzdžių. Aiškinasi žemynų dreifo teoriją, nagrinėja litosferos plokščių išsidėstymą, judėjimo kryptis, plokščių pakraščiuose (išsiskiriančios, įsiremiančios, susiduriančios) vykstančius procesus ir jų padarinius. Aiškinasi, kodėl ir kur kyla žemės drebėjimai, kur vyksta vulkanizmas ir su juo susiję reiškiniai, kaip susidaro cunamio bangos. Nagrinėdami konkrečius pavyzdžius (Himalajų kalnų, Andų kalnų, Islandijos, Havajų ar kt. salų grandinės), nurodo vidinių jėgų pasireiškimo neigiamus padarinius gyvenamosioms ir ūkinėms teritorijoms bei paaiškina tokių regionų teikiamą naudą žemės ūkiui, turizmui, žaliavų gavybai ir energetikai. Nurodo būdus ir priemones prognozuoti gamtos katastrofas ir apsisaugoti nuo jų padarinių.</p>	<p>Branduolys, mantija, litosfera, Žemės pluta, uoliena, mineralas, uolienuų apytakos ratas, tektonikos plokščių teorija, litosferos plokštė, riftinis slėnis, giliavandenė įduba, vidurio vandenyno kalnagūbris, vulkanizmas, Ugnies žiedas, cunamis, žemės drebėjimas, Richterio skalė, seismografas</p>	

5 lentelė 8 klase

Mokymosi turinys	Esminės sąvokos	Dalykų ryšiai ir integracija
<p>Orientavimasis kartografinėje informacijoje</p>		

<p>Pasaulio ir Lietuvos klimatas</p> <p>Nagrinėdami Žemės judėjimo aplink Saulę schemas ir paveikslus, mokiniai aiškinasi priežastis, lemiančias netolygų šviesos ir šilumos pasiskirstymą Žemės rutulyje. Aiškinasi, kaip Žemės ašies posvirio kampas ir su tuo susijusi Saulės spinduliuotė daro įtaką oro temperatūros, atmosferos slėgio juostų pasiskirstymui Žemėje ir priklausomumą nuo geografinės platumos.</p> <p>Nagrinėdami klimato žemėlapius, klimatogramas, aiškinasi klimatą lemiančių veiksnių (<i>geografinė platumą, nuotolis nuo jūros, vandenynų srovės, sausumos reljefas, aukštis virš jūros lygio</i>) įtaką klimato juostų (<i>arktinės / antarktinės, subarktinės / subantarktinės, vidutinių platumų, subtropinės, atogrąžų, subekvatorinės, pusiaujo</i>) ir tipų (<i>jūrinio, žemyninio ir musoninio</i>) susidarymui. Aiškina oro judėjimą tarp atogrąžų ir pusiaujo, ir apibūdina su tuo susijusius reiškinius ir procesus.</p> <p>Mokosi ieškoti priežasties ir pasekmės ryšių apibūdinant skirtingų Žemės vietų klimatą, siejant jį su geografiniu zoniškumu ir žmonių ūkine veikla.</p> <p>Mokiniai aiškinasi, kaip klimatas veikia žmonių gyvenimo būdą (gyvenimo sąlygas ir veiklas) ir kaip žmonių ūkinė veikla prisideda prie klimato kaitos.</p> <p>Apibūdina natūralų ir antropogeninės veiklos sustiprintą šiltnamio efektą atmosferoje. Komentuoja klimato pokyčius iš skirtingų perspektyvų, pabrėžiant ypatingą žmonių ūkinės veiklos įtaką.</p> <p>Pateikia klimato kaitos (<i>potvyniai, sausros, jūrų vandens lygio kilimas, temperatūros kilimas</i>) pavyzdžių pasaulyje ir Lietuvoje, detaliau aiškina klimato atšilimo padarinius poliarinėse srityse. Vertina tarptautinius susitarimus ir kiekvieno žmogaus indėlį šiltnamio dujų mažinimui, kaip esmei priemonei švelninant klimato atšilimą.</p> <p>Aiškina klimatą formuojančių veiksnių įtaką Lietuvos orams ir klimatui. Analizuoja sinoptinį žemėlapij ir mokosi pateikti trumpalaikes orų prognozes. Apibūdina ciklono ir anticiklono skirtumus, apibūdina šių oro masių įtaką Lietuvos orams.</p> <p>Pateikia stichinių orų reiškinių (uraganai, tornadai, sausros, sniego audros) pavyzdžių, jų geografinį pasiskirstymą ir aiškina jų keliamas grėsmes bei nurodo apsaugos nuo šių stichijų būdus.</p>	<p>Saulės spinduliuotė / šilumos juosta, klimato juosta, atogrąža, poliarinis ratas, poliarinė diena ir naktis, klimatograma, pasatai, musonai, vandenyno srovė atmosfera, natūralusis šiltnamio efektas, antropogeninis šiltnamio efektas, šiltnamio dujos, oro masė, ciklonas, anticiklonas, uraganas, tornadas, sausra, sniego audra</p>	
<p>Geografinės zonos ir jų aplinkos ūkinis naudojimas</p> <p>Nagrinėdami žemėlapius, paveikslus ir kitus vaizdines informacijos šaltinius, aiškinasi priežastis, lemiančias geografinių zonų (<i>arktinių ir antarktinių dykumų, tundros, spygliuočių, mišriųjų ir plačialapių miškų, stepių, dykumų, savanų, drėgnųjų atogrąžų miškų</i>) susiformavimą ir išsidėstymą einant nuo pusiaujo ašigalių link ir kylant į kalnus.</p>	<p>Geografinė zona, platuminis geografinis zoniškumas, dirvožemis, vertikalusis zoniškumas,</p>	

<p>Mokiniai mokomi sieti geografines zonas su atitinkamomis klimato juostomis, susipažsta su esminiais dirvožemio ypatumais. Apibūdinant geografines zonas, mokiniai mokomi skirtingose Žemės vietose ieškoti priežasties ir pasekmės ryšių. Lygina drėgnuosius atogrąžų miškus su Europos mišriaisiais miškais ardiškumo, rūšių įvairovės, maistingųjų medžiagų kiekio požiūriu. Apibūdina karštųjų dykumų susidarymą ir paviršiaus ypatumus (<i>akmeninga dykuma</i>, <i>žviryinga dykuma</i>, <i>smėlinga dykuma</i>) bei formas (<i>vadė</i>, <i>kopa</i>, <i>barchanas</i>). Nurodo ir paaiškina savanų skirtumus (<i>drėgnoji</i>, <i>sausoji</i>, <i>dygliuotoji</i>).</p> <p>Pateikia skirtingų geografinių zonų būdingiausių augalų ir gyvūnų pavyzdžių bei paaiškina prisitaikymą prie skirtingų gamtos sąlygų (karščio, perteklinės drėgmės, kritulių stygiaus, šalčio).</p> <p>Mokiniai aiškinasi sąveiką tarp žmonių ūkinės veiklos ir natūralios gamtinės aplinkos skirtingose geografinėse zonose. Apibūdina gamtos sąlygų poveikį ir tinkamumą žemės ūkiui atskirose geografinėse zonose. Paaiškina, kaip žmonės naudoja išskirtinai nesvetingus gyvenimui kraštovaizdžius ir įvertina vandens svarbą žemės ūkiui (pvz., oazių ūkis).</p> <p>Pateikia ir analizuoja skirtingų žmogaus ūkinių veiklų pavyzdžius (<i>žemdirbystė</i>, <i>gyvulininkystė</i>, <i>plantacijų ūkis</i>, <i>natūrinis ūkis</i>, <i>prekinis ūkis</i>) bei aiškina šių procesų poveikį gamtinei aplinkai bei pačiam žmogui. Nurodo netinkamo žemės naudojimo padarinius (<i>atogrąžų miškų ploto mažėjimas</i>, <i>dykumėjimas</i>, <i>dirvožemio druskėjimas</i>, <i>erozija</i>).</p> <p>Mokiniai analizuoja žmogaus įtaką gamtinių ir kultūrinių kraštovaizdžių kitimui, nurodo ir vertina priemones darniam teritorijų vystymui.</p>	<p>ledkalnis, šelfinis ledynas, daugiametis įšalas, miško arдай, mechaninis dūlėjimas, eolinės reljefo formos, sausasis laikotarpis, drėgnasis laikotarpis, efemerai, sukulentai, oazė, artezinis šulinys, klajoklinė gyvulininkystė, klajokliai, natūrinis ūkis, kaplinė žemdirbystė, dirbtinis drėkinimas, dirvožemio druskėjimas, vėjo erozija, dirvožemio erozija, sausros, nuganymas, dykumėjimas, lydiminė žemdirbystė,</p>	
<p>Pasirinktų valstybių ir regionų apžvalga</p> <p>Naudodamiesi teminiais žemėlapiais ir kitais informacijos šaltiniais apibūdina JAV, Kinijos, Rusijos, Lotynų Amerikos, Užsacharės Afrikos, Azijos–Ramiojo vandenyno regionų geografinę padėtį, gamtos ir socialinius ypatumus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nagrinėja gamtinės aplinkos ir stichinių nelaimių grėsmės įtaką žmonių gyvenimui ir ekonomikai, aiškinasi prisitaikymo prie šių iššūkių būdus ir priemones; • apibūdina gyventojų pasiskirstymą ir vertina jo poveikį visuomenei ir 		

<p>ekonomikai. Nurodo pasirinktus socialinius ir kultūrinius ypatumus bei jų sklaidą pasaulyje;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertina ekologinius ypatumus ir gamtos potencialą bei jo panaudojimą žemės ūkyje ir žaliavų gavybai; • naudojant statistinius duomenis, analizuoja ekonominį potencialą, aiškina priklausomybę nuo žaliavų ir prekių importo bei eksporto. 		
---	--	--

6 lentelė 9 klasė

Mokymosi turinys	Esminės sąvokos	Dalykų ryšiai ir integracija
<p>Pasaulio politinis žemėlapis ir išsivystymo skirtumai</p> <p>Mokiniai nagrinėja pasaulio politinį žemėlapi, grupuoja valstybes pagal geografinę padėtį, teritorijos plotą, gyventojų skaičių, teritorijos sudėtį (<i>unitarinė, federacinė valstybė</i>), valdymo formą (<i>konstitucinė monarchija, respublika, teokratinė monarchija, absoliutinė monarchija</i>).</p> <p>Naudodamiesi žemėlapiais, apibūdina Lietuvos ir kitų šalių geografinę (gamtinę, geopolitinę, ekonominę) padėtį, geba palyginti Lietuvos, jos kaimynių ir kitų šalių padėtį, daro išvadas.</p> <p>Analizuodami statistikos duomenis, mokiniai mokosi lyginti ir vertinti Lietuvą ir pasirinktas šalis pagal išsivystymo lygį atspindinčius šių sričių indikatorius (<i>ekonomikos, švietimo, demografijos, mitybos, sveikatos, infrastruktūros</i>), skirsto valstybes pagal jų išsivystymo lygį (<i>besivystančios, išsivysčiusios, kylančios ekonomikos, pramoninės</i>), kritiškai vertina naudojamų sąvokų ir skirstymo problematiką.</p> <p>Mokiniai nagrinėja priežastis, lėmusias skirtingą šalių socialinį ir ekonominį lygį (<i>gamtinė aplinka, kolonijinis palikimas, nesąžininga prekyba, karai ir konfliktai</i>).</p> <p>Mokiniai nagrinėja maisto išteklių pasiskirstymą pasaulyje, aiškina bado ir neprievalgio išplitimą ir to priežastis.</p> <p>Nagrinėja būdus ir priemones, kuriomis galima mažinti besivystančių valstybių ar silpnai išvystytų regionų atsilikimą (infrastruktūros ir turizmo plėtra, apsirūpinimo maistu užtikrinimo strategijos, tarptautinės sutartys, ekonominis bendradarbiavimas, darnusis vystymasis).</p> <p>Mokiniai nagrinėja Europos Sąjungos šalių ekonominės ir socialinės pažangos skirtumus, aiškina regioninės politikos priemones, kuriomis siekiama skatinti ekonomikos augimą, darbo vietų kūrimą ir gerinti gyvenimo kokybę naudojantis</p>	<p>Monarchija, respublika, BVP, BVP 1 gyv., ŽSRI, pasaulio laimės indeksas, lyčių lygybės indeksas, raštingumo lygis, badas, skurdo lygis, badas, neprievalgis, skurdas, skurdo riba, sąžininga prekyba, ilgalaikė parama, trumpalaikė parama, humanitarinė pagalba, darnusis vystymasis, regioninė politika, struktūriniai fondai</p>	

<p>strateginėmis investicijomis.</p>		
<p>Lietuvos ir pasaulio gyventojai</p> <p>Mokiniai aiškinasi, kaip gyventojai pasiskirstę pasaulyje, kokią įtaką gyventojų pasiskirstymui turi gamtiniai (reljefas, klimatas), ekonominiai (išteklių, pramonės išdėstymas) ir socialiniai (demografinė sudėtis) veiksniai. Apskaičiuoja vidutinį gyventojų tankumą, lygina šalis ir jų regionus pagal šį rodiklį, nurodo perteklinio gyventojų skaičiaus ir ypač retai gyvenamas valstybes ar regionus, daro išvadą. Nagrinėja gyventojų pasiskirstymą Lietuvoje.</p> <p>Mokiniai analizuoja Lietuvos, atskirų regionų bei pasaulio gyventojų skaičiaus kaitos statistinius duomenis, aiškinasi priežastis, lėmusias tokią kaitą. Nagrinėja galimos gyventojų skaičiaus kaitos Lietuvoje, Europoje ir pasaulyje prognozes ir vertina jas planetos tvarumo bei gyventojų mitybos užtikrinimo aspektais.</p> <p>Nagrinėja Lietuvos ir atskirų šalių gyventojų sudėtį pagal amžių ir lytį, lygina šalių gyventojų amžiaus ir lyties piramides, randa skirtumus, aiškinasi jų priežastis. Gyventojų skaičiaus kaitą ir amžiaus piramides sieja su demografinės raidos modeliu. Nagrinėja demografinės politikos kryptis ir priemones, nurodo raštingumo, sveikatos apsaugos, moterų teisių svarbą stabdant gyventojų skaičiaus didėjimą.</p> <p>Aiškinasi gyventojų migracijos tipus, ekologines, ekonomines ir socialines priežastis ir šių reiškinių teigiamą bei neigiamą įtaką valstybių socialiniam ir ekonominiam gyvenimui. Nagrinėja ir aiškina pabėgėlių judėjimo kryptis bei šio reiškinio keliamas problemas. Nagrinėja ir vertina migracijos procesus Lietuvoje.</p>	<p>Gyventojų tankumas, gyventojų pasiskirstymas, gimstamumas, mirtingumas, natūralusis gyventojų prieaugis, demografinis sproginimas, depopuliacija, demografinės raidos modelis, demografinė politika, vidutinė gyvenimo trukmė, gyventojų senėjimas, mechaninis gyventojų prieaugis, emigracija, imigracija, migracijos politika, reemigracija, pabėgėliai, protų nutekėjimas,</p>	
<p>Urbanizacija Lietuvoje ir pasaulyje</p> <p>Nagrinėja Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius urbanizacijos procesus (demografinius, teritorinius, ekonominius ir socialinius), pasitelkia konkrečius miestų pavyzdžius. Aiškinasi ir vertina <i>stumiančiuosius ir traukiančiuosius veiksmus</i>. Aiškinasi megamiestų, megalopolių susidarymą ir išsidėstymą pasaulyje, vertina šias miestiškas teritorijas ekologiniu, teritorijų plėtros ir kitais aspektais. Nagrinėja miestų plėtrą ekonomiškai išsivysčiusiose ir besivystančiose šalyse, nurodo</p>	<p>Urbanizacija, suburbanizacija, urbanizacijos lygis, megamiestas, aglomeracija, megalopolis, centrinis</p>	

<p>panašumus ir skirtumus, problemas ir jų sprendimo būdus. Nagrinėjant konkrečius pavyzdžius (pvz., Vilniaus), mokiniai skiria ir apibūdina pagrindines miesto funkcines zonas, aiškinasi, kaip jos kinta. Mokiniai aiškinasi, kas yra darnioji miestų plėtra, nagrinėja šio proceso pavyzdžius Lietuvos ir pasaulio mastu.</p>	<p>verslo rajonas (CVR), lūšnynas, darnusis miestas, gentrifikacija, metropolizacija, mobilumas, išmanusis miestas</p>	
<p>Gamtos ištekliai ir darnus jų naudojimas</p> <p>Mokiniai analizuoja įvairius informacijos šaltinius apie Lietuvos ir pasaulio gamtos išteklių įvairovę, jų ribotumą ir svarbą. Aiškinasi, kurie gamtos ištekliai yra atsinaujinantys ir neatsinaujinantys. Nagrinėja geriamojo vandens išteklių pasiskirstymą pasaulyje, vertina vandens vartojimo ypatumus. Pasirinktinai aiškinasi plataus masto vandens panaudojimo projektų įtaką konfliktams, ekologiškai būklei (Pietryčių Anatolijos projektas Turkijoje, Didžioji Renesanso užtvanka Etiopijoje, Trijų tarpeklių užtvanka Kinijoje, Aralo jūra, Kolorado upė). Vertina vandens išteklių pasiskirstymo ir vartojimo ypatumus Lietuvoje. Nagrinėja dirvožemio išteklių svarbą. Vertina iškastinio kuro išteklių (nafta, gamtinės dujos, akmens anglis) pasiskirstymą pasaulyje, jų ribotumą ir plataus naudojimo poveikį ekologiškai aplinkai. Pasitelkiami Lietuvos ir pasaulio šalių gamtos išteklių naudojimo pavyzdžiai. Mokiniai nagrinėja Lietuvos ir Europos šalių apsirūpinimą energetiniais ištekliais, vertina vykdomus projektus naudos ir keliamų grėsmių aspektais. Vertina jūrų ir vandenynų gamtos išteklių reikšmę ir naudojimą bei su tuo susijusius geopolitinius ir ekologinius iššūkius. Nagrinėja Baltijos jūros geografines ypatybes, ūkinę reikšmę ir ekologinę būklę. Aiškinasi atsinaujinančių energetinių išteklių (geoterminiai, saulės, vėjo, vandens, bio) svarbą ir panaudojimo ypatumus. Remiantis Lietuvos ir pasaulio pavyzdžiais, aiškinasi taupaus ir tvaraus gamtos išteklių naudojimo būtinybę. Vertina vartojimo mažinimo, pakartotinio vartojimo ir atliekų perdirbimo svarbą lokaliu ir globaliu lygiu. Susipažįsta su žiedinės ekonomikos samprata ir šios strategijos įgyvendinimo priemonėmis.</p>	<p>gamtos ištekliai, žaliavos, atsargos, atsinaujinantys ištekliai, neatsinaujinantys ištekliai, mineraliniai ištekliai, energijos ištekliai, darnusis vystymas, ekologinis pėdsakas, perteklinė žvejyba, žvejybos kvota, akvakultūra, žiedinė ekonomika, virtualus vanduo,</p>	
<p>Klimato kaita ir klimato apsauga</p> <p>Mokiniai lygina natūralią ir žmonių veiklos paspartintą klimato kaitą. Aiškinasi ir vertina</p>	<p>Klimato kaita, anglies dioksidas, natūralus</p>	

<p>klimate kaitos priežastis. Nagrinėja klimato kaitos padarinius (<i>ledynų tirpimas, vandenyno lygio kilimas, stichinių reiškinių dažnėjimas ir kt.</i>) pasaulyje ir Lietuvoje. Vertina galimus klimato kaitos scenarijus ir prisitaikymą prie esamų klimato kaitos iššūkių pasaulyje. Nurodo klimato kaitos švelninimo būdus ir priemones lokaliu ir globaliu lygmeniu.</p>	<p>šiltnamio efektas, šiltnamio dujos, antropogeninis šiltnamio efektas, klimato apsauga, klimato apsaugos indeksas</p>	
---	---	--

7 lentelė 10 klasė

Mokymosi turinys	Esminės sąvokos	Dalykų ryšiai ir integracija
<p>Lietuvos ir pasaulio ekonomika</p> <p>Nagrinėja Lietuvos ir kitų šalių ekonomikos struktūrą (užimtumas sektoriuose, BVP dalis sektoriuose) bei jos raidą. Remiantis šiais duomenimis, daro išvadas apie valstybių ekonominę galią, geba įvertinti Lietuvos padėtį bendroje pasaulio ekonomikos sistemoje. Nagrinėjant pavyzdžius aiškinasi rinkos, planinės ir tradicinės ekonomikos sistemas.</p> <p>Naudojant įvairius informacijos šaltinius, mokiniai vertina, kaip žemės ūkio plėtrą Lietuvoje ir pasaulyje lemia gamtos sąlygos (<i>klimatas, dirvožemio derlingumas, reljefas</i>) ir ekonominiai veiksniai (<i>finansai, transportas, darbo jėga, rinka, technologijos</i>). Nagrinėja žemės naudojimo ir ūkininkavimo tipus (<i>intensyvus, ekstensyvus, prekinis, natūrinis, plantacijų</i>) bei išskylančias problemas.</p> <p>Nagrinėjant Lietuvos ir pasaulio pavyzdžius, nurodo augalininkystės ir gyvulininkystės šakas, jų geografinį pasiskirstymą ir kaitą. Nagrinėja ir vertina Europos Sąjungos žemės ūkio politikos priemones.</p> <p>Aiškinasi žemės ūkio neigiamą poveikį gamtinei aplinkai ir žmonėms.</p> <p>Nagrinėja ekologinės žemdirbystės ir technologinių naujovių svarbą.</p> <p>Aiškinasi pramonės išdėstymo veiksniais (<i>žaliavų, transporto, rinkos ir kt.</i>), sieja juos su konkrečiais pavyzdžiais Lietuvoje ir pasaulyje. Nagrinėja pramoninės gamybos pokyčius technologijų kaitos, teritorijų naudojimo aspektais.</p> <p>Pasirinktinai nagrinėja svarbiausias pramonės šakas ar joms priklausančių bendrovių geografinį veiklos pasiskirstymą, aiškina to tikslus ir priežastis.</p> <p>Vertina aukštos pridėtinės vertės pramonės šakų reikšmę Lietuvos ir pasaulio ekonomikai. Remiantis konkrečiais pavyzdžiais, aiškinasi neigiamą pramonės įtaką gamtinei aplinkai ir žmonėms.</p>	<p>Rinka, vartotojai, žmogaus poreikiai, rnkos ekonomika, planinė ekonomika, konkurencija, ekonomikos sektorius, produktyvumas, neoficialusis darbo sektorius, ekologinis ūkininkavimas, augalininkystė, gyvulininkystė, genų technologija, <i>land grabbing</i> (žemės pasisavinimas), pramonės išdėstymo veiksniai, LEZ, aukštųjų technologijų pramonė, sąžininga prekyba, <i>Global player</i></p>	

<p>Globalizacijos procesai</p> <p>Skiria globalizacijos ypatumus visuomenėje, ekologijoje, ekonomikoje ir politikoje. Vertina globalizacijos proceso teikiamas galimybes tarptautinei prekybai, tarptautinių bendrovių kūrimuisi ir stiprėjimui, globaliųjų miestų formavimuisi. Vertina globalizacijos procesus Lietuvos kontekste.</p> <p>Apibūdina globalizacijos ir skaitmenizacijos įtakoje atsirandantį tarptautinį darbo pasidalijimą ir besikeičiantį gamybos pobūdį, pasitelkiant kurios nors produkcijos gamybos grandinę ir tarptautinę bendrovę.</p> <p>Aiškinasi įmonių veiklos pokyčius skaitmenizacijos amžiuje (<i>Just-in-Time</i> – savalaikė gamyba; <i>Outsourcing</i> – išteklių perkėlimas).</p> <p>Vertina erdvinės skaitmenizacijos teikiamas galimybes (<i>skaitmeninė infrastruktūra, prekyba internetu, nuotolinis darbas ir mokymasis</i>).</p> <p>Vertina globalizacijos ir skaitmenizacijos procesų teigiamas ir neigiamas puses valstybėms, vietovėms, įmonėms, darbdaviams. Lygina skaitmenizacijos poveikį miestieškoms ir kaimiškoms vietovėms.</p> <p>Aiškinasi transporto plėtrą globalizuotame pasaulyje, išryškina teigiamas ir neigiamas puses.</p> <p>Nagrinėja turizmo rūšis (<i>masinis turizmas, ekologinis turizmas, išvykstamasis turizmas, atvykstamasis turizmas, vietinis turizmas</i>) ir jų plėtrą pasaulyje, šio sektoriaus teikiamą naudą šalių ekonomikai bei pažeidžiamumą krizių metu. Vertina turizmo plėtros galimybes Lietuvoje.</p>	<p>Globalizacija, skaitmenizacija, medijos, tarptautinė prekyba, eksportas, importas, tiesioginės užsienio investicijos, <i>Global player</i> – tarptautinė bendrovė, ofšorinė bendrovė, logistika, konteineris, turizmas,</p>	
<p>Pasaulio kultūrų ir religijų geografija</p> <p>Mokiniai nagrinėja kultūrų geografijos sampratas, analizuoja kultūros sričių žemėlapius, bendrais bruožais susipažįsta su įvairiomis kultūromis, aiškina, kokia jų istorinė arba dabartinė įtaka pasaulio žmonijai.</p> <p>Nagrinėja Lietuvoje ir pasaulyje vyraujančias religijas (krikščionybę, islamą, budizmą, judaizmą, induizmą), jų geografinį išplitimą. Aiškina religijos ir kultūros santykį, jų įtaką kasdieniam žmogaus gyvenimui.</p>	<p>Kultūra, kultūros sritis / regionas, kultūrų globalizacija, kalbų geografija, krikščionybė, islamas, budizmas</p>	

Praktinės užduotys ir tiriamieji darbai

8 lentelė

Klasė	Praktinės užduotys	Tiriamieji darbai (privalomi du)
6		
7		
8		
9		
10		

8. Pasiekimų vertinimas

Skyrelyje pateikiami mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai. Jie turėtų padėti mokytojui stebėti, apibendrinti, fiksuoti individualius mokinių pasiekimus ir diferencijuoti užduotis. Pateikiami aprašyti 4 pasiekimų lygiai. Lygių požymiai – ne kiekybiniai, o kokybiniai, jais siekiama ne tik vertinti mokinių pasiekimus lygiais (vertinti balais), bet ir tikimasi, kad šie kriterijai padės mokytojams įvertinti kiekvieno mokinio gebėjimus ir planuoti, kaip juos ugdyti siekiant geresnių mokymo(si) rezultatų.

9. Geografijos pasiekimų lygių požymiai

Mokinių gebėjimai vertinami 4 pasiekimų lygiais:

I – slenkstinis lygis. Mokiniai turi esminių dalykinių gebėjimų, garantuojančių minimalų socialinį raštingumą, leidžiančių orientuotis geografijos informacijoje, laiduojančių minimalias tolimesnio mokymosi galimybes. Jie turi nuovoką apie svarbiausias geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokas, reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarųjį priežasties - pasekmės ryšių supratimą. Tik pavieniais atvejais demonstruoja mokslinio pažinimo principų bei mokslo etikos išmanymą. Taikydami žinias (sąvokas,

principus, idėjas) jie kartais gali neatsižvelgti į erdvės ir laiko matmenis, daryti nemažai klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime.

II – patenkinamas lygis. Mokinių pasiekimai iš dalies atitinka dalyko mokymo programose aprašytus pagrindinius reikalavimus. Jie geba atlikti gerai žinomus standartinius veiksmus, užduotis, paaiškinti geografijos ryšius – operuoja pačiomis svarbiausiomis geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokomis, geba paaiškinti reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius priežasties - pasekmės ryšių supratimą, tačiau trūksta detalesnio paaiškinimo. Fragmentiškai demonstruoja mokslinio pažinimo ir mokslo etikos principų išmanymą. Kritinis ir kūrybinis mąstymas taikomas fragmentiškai, atskirose situacijose. Taikydami žinias (sąvokas, principus, idėjas) atsižvelgia į erdvės ir laiko matmenis, turi elementarius empatinius įgūdžius. Jie daro klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime.

III – pagrindinis lygis. Mokinių pasiekimai atitinka dalyko mokymo programose aprašytus pagrindinius reikalavimus. Jie geba atlikti standartinius veiksmus, užduotis, paaiškinti geografijos ryšius – gerai operuoja svarbiausiomis geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokomis, geba paaiškinti reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius priežasties - pasekmės ryšių supratimą. Taikydami žinias (sąvokas, principus, idėjas) atsižvelgia į erdvės ir laiko matmenis, turi elementarius empatinius įgūdžius. Taiko mokslinio pažinimo bei mokslinės etikos elementus. Demonstruoja kūrybiškumą, pateikia keletą skirtingų galimų požiūrių įvairiais klausimais; geba kritiškai vertinti pateiktą informaciją. Jie gali daryti klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime.

IV – aukštesnysis lygis. Mokiniai turi specifinių gebėjimų ir padidintą mokymosi motyvaciją. Geba dirbti su nestandartine medžiaga, savarankiškai ieškoti atsakymų į iškeltus klausimus. Jie puikiai operuoja svarbiausiomis geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokomis, geba jas paaiškinti savais žodžiais, apibūdina reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius priežasties - pasekmės ryšių supratimą. Mokiniai savarankiškai randa informaciją šaltiniuose, žemėlapiuose, daro iš visumos apibendrinančias išvadas, taikydami žinias (sąvokas, principus, idėjas) atsižvelgia į erdvės ir laiko matmenis. Laikosi kitų mokomųjų dalykų pagrindinių mokslinių principų, mokslinės etikos nuostatų. Geba kūrybiškai vertinti situacijas ir pateikia nestandartinius sprendimus. Kritiškai vertina ir interpretuoja įvairius

mokslo teiginius. Jie nedaro klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime, turi gerus empatinius įgūdžius, geba juos taikyti savarankiškai.

9 lentelė 6 klasė

I pasiekimų lygis	II pasiekimų lygis	III pasiekimų lygis	IV pasiekimų lygis
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje			
Padedamas pasirenka labai dažnai pamokoje naudojamas priemones orientavimuisi gerai pažįstamoje aplinkoje. Padedamas elementariai nurodo erdvinius ryšius tarp objektų.	Pasirenka dažnai pamokoje naudojamas priemones, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Elementariai paaiškina erdvinius ryšius tarp objektų, bando taikyti pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinės erdvės.	Pasirenka ir derina žinomas priemones, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Paaškina erdvinius ryšius tarp objektų, taiko pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinės erdvės.	Pasirenka ir derina įvairias priemones, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Puikiai paaiškina erdvinius ryšius tarp objektų, taiko pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinės erdvės.
Padedamas orientuojasi pasaulio gamtiniame žemėlapyje ir / arba gaublyje, ne visada tiksliai vartoja kartografinį žodyną. Savais žodžiais, tačiau ne visai tiksliai apibūdina kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją.	Orientuojasi pasaulio gamtiniame žemėlapyje ir / arba gaublyje, ne visada tiksliai vartoja kartografinį žodyną. Savais žodžiais, elementariai, apibūdina kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją.	Orientuojasi įprastuose mastelio bei tematikos žemėlapiuose ir gaublyje, atskiria ir dažniausiai tinkamai vartoja kartografinį žodyną. Savais žodžiais nusako kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją.	Orientotis įvairaus mastelio bei tematikos žemėlapiuose ir gaublyje, puikiai vartoja kartografinį žodyną, nusako kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją.
Padedamas pasaulio gamtiniame žemėlapyje ir / arba gaublyje, keliais bruožais apibūdina gerai žinomo objekto geografinę padėtį.	Pasaulio gamtiniame ir politiniame žemėlapiuose ir / arba gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais, keliais bruožais apibūdina geografinių objektų padėtį,	Įprastuose mastelio žemėlapiuose ir gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais apibūdina geografinių objektų padėtį, padedant mokytojui, nustatyto geografinės koordinatės.	Įvairaus mastelio žemėlapiuose ir gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais puikiai apibūdina geografinių objektų padėtį, nustatyto geografinės koordinatės.

	padedant mokytojui, bando nustatyti geografines koordinates.		
2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas			
Padedant įvardina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius kelis esminius gamtinius reiškinius ir procesus. Padedant įvardina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui.	Įvardina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius kelis esminius gamtinius reiškinius ir procesus. Įvardina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui.	Įvardina ir apibūdina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus, skatinant nurodo jų priežastis ir padarinius. Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui.	Įvardina ir apibūdina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus, nurodo jų priežastis ir padarinius. Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui.
Padedant skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus.	Skiria pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus.	Skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus.	Skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus.
Padedant skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Padedant fragmentiškai apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo viena ar dvi gamtos apsaugos priemonės, tačiau ne pačias geriausias.	Padedant skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Padedant apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo viena ar dvi gamtos apsaugos priemonės, tačiau ne pačias geriausias.	Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Skatinant gerai apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo viena ar dvi gamtos apsaugos priemonės.	Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Puikiai apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo kelias tinkamiausias gamtos apsaugos priemonės.
3. Pasaulio geografinis pažinimas			
Įvardija kai kuriuos Lietuvos gamtinius ir visuomeninius bruožus. Priskiria kai kuriuos pasaulio ypatingų vietovių bruožus.	Skiria ir kai kuriuos apibūdina Lietuvos gamtinius ir visuomeninius bruožus. Priskiria svarbiausius pasaulio ypatingų vietovių bruožus.	Apibūdina daugelį gamtinius ir visuomeninius Lietuvos bruožų. Vertina pasaulio ypatingų vietovių esminius gamtinius ir visuomeninius bruožus.	Apibūdina įvairius gamtinius ir visuomeninius Lietuvos bruožus. Vertina pasaulio ypatingų vietovių gamtinius ir visuomeninius bruožus.
Įvardina kelis Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitos pavyzdžius susijusių su	Įvardinti Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą susijusių su technologijų bei	Sieti Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą su technologijų ir globalizacijos	Įvairiais kontekstais sieti bei paaikškinti Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą su

technologijų bei globalizacijos poveikiu.	globalizacijos poveikiu.	teikiamomis galimybėmis.	technologijų ir globalizacijos teikiamomis galimybėmis.
Lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal konkrečių nurodytą gamtinį ar visuomeninį požymį, pagal tai nustatyti bent po vieną Žemės masto ir vietinio lygmens geografinės ypatybes.	Skirti ir lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal kelis gamtinius ar visuomeninius požymius, pagal tai nustatyti bent po vieną Žemės masto ir vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumą.	Skirti ir lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal pateiktus gamtinius ir visuomeninius požymius, pagal tai nustatyti Žemės masto ir vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumus.	Lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal pateiktus gamtinius ir visuomeninius požymius, nustatyti tarpusavio ryšius, pagal tai identifikuoja Žemės masto ir vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumus.
Įvardija kai kuriuos Lietuvos gamtinius ir visuomeninius bruožus. Priskiria kai kuriuos pasaulio ypatingų vietovių bruožus.	Skiria ir kai kuriuos apibūdina Lietuvos gamtinius ir visuomeninius bruožus. Priskiria svarbiausius pasaulio ypatingų vietovių bruožus.	Apibūdina daugelį gamtinius ir visuomeninius Lietuvos bruožų. Vertina pasaulio ypatingų vietovių esminius gamtinius ir visuomeninius bruožus.	Apibūdina įvairius gamtinius ir visuomeninius Lietuvos bruožus. Vertina pasaulio ypatingų vietovių gamtinius ir visuomeninius bruožus.
4. Geografinių tyrimų gebėjimai			
Bando skirti geografinius klausimus nuo ne geografinių.	Bando skirti geografinius klausimus nuo ne geografinių. Padedamas kelia nesudėtingus geografinius klausimus.	Skiria geografinius klausimus nuo ne geografinių. Skatinamas kelia nesudėtingus geografinius klausimus.	Puikiai skiria geografinius klausimus nuo ne geografinių. Savarankiškai kelia nesudėtingus geografinius klausimus.
Padedamas bando skirti pirminius nuo antrinių šaltinių. Renka, informaciją iš šaltinių, tačiau ne visada ją naudoja. Pasitardamas su mokytoju siūlo paprasto tyrimo atlikimo eigą, pasirenka tinkamas priemones ir planuoja nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius.	Skatinamas skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka, tačiau ne visada naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Pagal pateiktą pavyzdį planuoja ir atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus menkai naudoja šaltiniai.	Skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka, tačiau ne visada naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Patariamasi planuoja ir atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus naudojantis pirminiais ir antriniais šaltiniais.	Puikiai skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka ir naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Savarankiškai planuoja ir atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus naudojantis pirminiais ir antriniais šaltiniais.
Padedamas bando sudaryti grafikus ir / arba lenteles ir / arba diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Padedamas pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ir /	Padedamas sudaro grafikus, lenteles ir diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Skatinamas pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar	Skatinamas sudaro grafikus, lenteles ir diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar kartoschemoje.	Savarankiškai sudaro grafikus, lenteles ir diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Puikiai pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar kartoschemoje.

<p>arba kartoschemoje.</p> <p>Padedamas analizuoja elementarią geografinę informaciją, akivaizdžiai pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, siekiant nustatyti pagrindinius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius; randa dėsningumą ar sąsają, bet negali išskirti pagrindinio dėsningumo ar sąsajos.</p> <p>Padedamas naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografinėi informacijai analizuoti, tačiau dėl sprendime pasitaikančių klaidų, gauti rezultatai ar daromos išvados dažniausiai yra klaidingos, nedera su konkrečiais nagrinėtais atvejais, nepagrįstos loginiais samprotavimais.</p>	<p>kartoschemoje.</p> <p>Padedamas analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, siekiant nustatyti pagrindinius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius ir sąsajas, atkreipia dėmesį į keletą svarbių pagrindinio dėsningumo ar sąsają, bet neatsižvelgia į kai kuriuos aspektus.</p> <p>Padedamas naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografinėi informacijai analizuoti. Taiko ugdymo turinyje apibrėžtas standartines procedūras tik sprenddamas elementarius arba supaprastintus uždavinius įprastame kontekste.</p>	<p>Skatinamas analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, garso ir kitose skaitmeninėse laikmenose, siekiant nustatyti pagrindinius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius, sąsajas ir pokyčius.</p> <p>Naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografinėi informacijai analizuoti. Gerai taiko daugumą matematinių veiksmų, nedaro esminių klaidų</p>	<p>Savarankiškai analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, garso ir kitose skaitmeninėse laikmenose, siekiant nustatyti pagrindinius ir detalesnius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius, sąsajas ir pokyčius.</p> <p>Naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografinėi informacijai analizuoti, be žymesnių klaidų atlieka esmines procedūras.</p>
<p>Padedamas pristato geografinę informaciją žodžiu ir / arba raštu, pasitelkiant žemėlapius ir / arba kita grafine medžiaga.</p> <p>Padedamas palygina gautus tyrimų rezultatus, bando daryti išvadas, tačiau trūksta joms pagrindžiančių argumentų. Nurodo, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį</p>	<p>Skatinimams pristato geografinę informaciją žodžiu ir / arba raštu, pasitelkiant žemėlapius ir / arba kita grafine medžiaga.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas, tačiau joms trūksta pagrindžiančių argumentų. Nurodo, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį</p>	<p>Savarankiškai pristato geografinę informaciją žodžiu ir raštu, pasitelkiant žemėlapius ir kita grafine medžiaga.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas. Nurodo, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį klausimą arba dalinasi idėjomis, kodėl neatsakyta. Vertina atliktą</p>	<p>Puikiai pristato geografinę informaciją žodžiu ir raštu, pasitelkiant žemėlapius ir kita grafine medžiaga.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas. Paaškina, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį klausimą. Vertina atliktą tiriamąją veiklą ir siūlo jos tobulinimo būdų.</p>

<p>klausimą, Aptardamas atliktą tyrimą, nurodo, kas pavyko ar nepavyko, ką būtų galima daryti kitaip.</p>	<p>klausimą arba dalinasi idėjomis, kodėl neatsakyta. Vertina atliktą tiriamąją veiklą ir siūlo jos tobulinimo būdų.</p>	<p>tiriamąją veiklą ir siūlo jos tobulinimo būdų.</p>	
---	--	---	--

10 lentelė 7-8 klasės

I pasiekimų lygis	II pasiekimų lygis	III pasiekimų lygis	IV pasiekimų lygis
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje			
<p>Padedamas pasirenka priemones kuriomis gali orientuotis gerai žinomoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Remdamasis gerai žinomu kontekstu, skaičiuoja laiko skirtumus pagal laiko juostas.</p>	<p>Pasirenka priemones kuriomis gali orientuotis įprastoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Remdamasis nesudėtingu kontekstu skaičiuoja laiko skirtumus pagal laiko juostas.</p>	<p>Pasirenka kompleksines priemones, įskaitant GPS bei kartografinius šaltinius, savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Remdamasis sudėtingesniu, nauju kontekstu skaičiuoja laiko skirtumus pagal laiko juostas.</p>	<p>Pasirenka, derina ir taiko kompleksines priemones, įskaitant GPS bei kartografinius šaltinius, savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Remdamasis nežinomu kontekstu nustato laiko juostų / zonų santykį su pasauliniu koordinuotuoju laiku.</p>
<p>Padedamas analizuoja gerai žinomuose kartografiniuose šaltiniuose gerai žinomais simboliais išreiktą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Padedamas iš dalies apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją.</p>	<p>Analizuoja žinomuose kartografiniuose šaltiniuose simboliais išreiktą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Iš dalies apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją.</p>	<p>Analizuoja ir lygina įprastuose kartografiniuose šaltiniuose simboliais išreiktą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją.</p>	<p>Analizuoja ir lygina sudėtinguose kartografiniuose šaltiniuose simboliais išreiktą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Išsamiai apibendrina ir susieja šaltiniuose pateiktą informaciją.</p>
<p>Nustato gamtinių bei visuomeninių objektų geografinę padėtį įprastame geografiniame kontekste.</p>	<p>Nustato ir palygina kelių gamtinių ir (ar) visuomeninių objektų geografinę padėtį bei nurodo jų geografinės padėties panašumus ir skirtumus įprastame ar nesudėtingame geografiniame kontekste.</p>	<p>Palygina ir vertina gamtinių ir (ar) visuomeninių objektų geografinę padėtį nesudėtingame ar neįprastame geografiniame kontekste.</p>	<p>Įvairaus mastelio žemėlapiuose, remiantis geografinio tinklo elementais bei skaitmenine kartografinė informacija nustato geografinių objektų padėtį, palygina įvairių objektų padėties ypatumus, nurodo elementarius kelis jų skirtumus.</p>
2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas			
<p>Padedant įvardina ir bendriausiais bruožais apibūdina Europoje</p>	<p>Įvardina ir bendriausiais bruožais apibūdina Europoje ir pasaulyje</p>	<p>Įvardina, bendriausiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje</p>	<p>Įvardina, puikiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje</p>

ir/arba pasaulyje vykstančius esminius gamtinius reiškinius ir procesus, bando parodyti jų pasireiškimo teritorijas.	vykstančius esminius gamtinius reiškinius ir procesus, bando parodyti jų pasireiškimo teritorijas, įvardina jų poveikį aplinkai.	vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus, parodo jų pasireiškimo teritorijas, apibūdina jų poveikį aplinkai.	vykstančius įvairius gamtinius reiškinius ir procesus, parodo jų pasireiškimo teritorijas, apibūdina jų poveikį aplinkai.
Padedant įvardina ir bendriausiai apibūdina Europoje ir/arba pasaulyje vykstančius pačius svarbiausius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, bando parodyti jų teritorinį pasiskirstymą. Padedant lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo esminį skirtumą ir/arba panašumą.	Įvardina ir bendriausiai apibūdina Europoje ir pasaulyje vykstančius pačius svarbiausius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir bando parodyti jų teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro išvadas, tačiau jos ne visada būna pagrįstos.	Įvardina, bendriausiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje vykstančius pačius svarbiausius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro išvadas.	Įvardina, puikiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje vykstančius esminius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro argumentuotas išvadas.
Padedant įvardina ir bendriausiai apibūdina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius. Padedant įvardina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai.	Įvardina ir bendriausiai apibūdina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, bando rasti jų regioninius skirtumus. Įvardina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse.	Įvardina, bendriausiai apibūdina ir paaškina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, randa jų regioninius skirtumus ir paaškina priežastis. Vertina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse, tačiau pasitaiko keletas netikslumų.	Įvardina, puikiai apibūdina ir paaškina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, randa jų regioninius skirtumus ir paaškina priežastis. Vertina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse. /
3. Pasaulio geografinis pažinimas			
Išskiria didžiausius pasaulio geografinius regionus ir patiekti kelis jų požymius. Pagal nurodytus požymius, apibūdina Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes,	Išskiria ir keliais požymiais apibūdina didžiausius pasaulio geografinius regionus. Pagal nurodytus požymius, apibūdina Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes,	Išskiria ir apibūdina didžiausius geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Pagal nurodytus požymius, analizuoja Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes,	Išskiria ir apibūdina pasaulio geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Analizuoti Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus, jų

nusako bent po vieną panašumą ar skirtumą.	nusako panašumus, skirtumus.	nusako panašumus, skirtumus, jų priežastis.	priežastis.
Įvardija pavyzdžius, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus.	Paaiškina, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus.	Lygina ir paaiškina, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus.	Analizuoja, lygina ir paaiškina, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus.
Pagal pateiktus požymius lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus. Pagal pateiktą vaizdą apibūdina vietos, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius.	Pagal pateiktus požymius lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, rasti po vieną panašumą ir skirtumą. Apibūdina vietos, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius.	Lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, randa panašumus ir skirtumus. Sieja vietas, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius.	Lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, randa panašumus ir skirtumus, paaiškina priežastis. Modeliuoja vietos, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius.
Išskiria didžiausius pasaulio geografinius regionus ir pateikti kelis jų požymius. Pagal nurodytus požymius, apibūdina Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako bent po vieną panašumą ar skirtumą.	Išskiria ir keliais požymiais apibūdina didžiausius pasaulio geografinius regionus. Pagal nurodytus požymius, apibūdina Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus.	Išskiria ir apibūdina didžiausius geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Pagal nurodytus požymius, analizuoja Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus, jų priežastis.	Išskiria ir apibūdina pasaulio geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Analizuoti Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus, jų priežastis.
4. Geografinių tyrimų gebėjimai			
Padedamas bando skirti gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Padedamas planuoja tyrimą, taiko efektyviausius tyrimo būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus.	Skatinamas atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Padedamas planuoja tyrimą, taiko efektyviausius tyrimo būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus.	Atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Skatinamas planuoja tyrimą , bet pasirenka ne efektyviausius būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus	Atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Savarankiškai organizuoja ir planuoja tyrimą , pasirenka veiksmingus būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus.
Padedamas palygina elementaraus turinio pirminių ir antrinių šaltinių, nurodo jų turinio	Palygina elementaraus turinio pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių, nurodo jų turinio	Paaiškina nesudėtingo turinio pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių skirtumas.	Paaiškina naujo konteksto pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių skirtumas, pateikti jų pavyzdžių.

<p>panašumus ar skirtumus.</p> <p>Padedamas aprašo nesudėtingą pasirinktą informacijos šaltinį, nurodo jo paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime. Naudoja gerai žinomus šaltinius ir būdus (metodus) geografinei informacijai rinkti.</p>	<p>panašumus ir skirtumus.</p> <p>Aprašo nesudėtingą pasirinktą informacijos šaltinį, nurodo jo paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime. Naudoja įprastus šaltinius ir būdus (metodus) geografinei informacijai rinkti.</p>	<p>Aprašo nesudėtingą pasirinktą informacijos šaltinį, nurodo jo paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime.</p> <p>Naudoja įvairius šaltinius ir būdus (metodus) geografinei informacijai rinkti.</p>	<p>Aprašo vieną / du pasirinktus naujo konteksto informacijos šaltinius, nurodo jų paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime.</p> <p>Naudoja įvairius šaltinius ir būdus (metodus) geografinei informacijai rinkti.</p>
<p>Pagal surinktą geografinę informaciją, padedamas sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė).</p> <p>Integruoja įprastus informacijos pateikimo būdus geografinei informacijai pavaizduoti.</p>	<p>Pagal surinktą geografinę informaciją, skatinamas sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Nurodo jos privalumus ir trūkumus.</p> <p>Integruoja įprastus informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus geografinei informacijai pavaizduoti.</p>	<p>Pagal surinktą geografinę informaciją, sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Nurodo jos privalumus ir trūkumus.</p> <p>Integruoja įvairius informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus geografinei informacijai pavaizduoti.</p>	<p>Pagal surinktą geografinę informaciją, sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Įvertina jos privalumus ir trūkumus.</p> <p>Integruoja įvairius informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus bei formas geografinei informacijai pavaizduoti.</p>
<p>Padedamas lygina geografinę informaciją, gaunamą iš įprastų šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų. Analizuoja informaciją pateiktą įprastų žemėlapių, palydovinių vaizdų ir / arba GIS technologijų pagalba, padaro kai kurias išvadas. Naudoja statistinius metodus geografinei informacijai analizuoti.</p>	<p>Analizuoja ir lygina geografinę informaciją, gaunamą iš įprastų šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų. Analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba, padaro kai kurias išvadas. Naudoja statistinius metodus geografinei informacijai analizuoti ir pakomentuoti.</p>	<p>Analizuoja ir lygina geografinę informaciją, gaunamą iš įvairių šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų, dokumentų ir interviu. Analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba, padaro išvadas apie konkrečius faktus ar įvykius; pateikia argumentuotą nuomonę. Naudoja statistinius ir kitus kiekybinius metodus geografinei informacijai analizuoti ir pakomentuoti.</p>	<p>Analizuoja, lygina ir kritiškai vertina geografinę informaciją, gaunamą iš įvairių šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų, dokumentų ir interviu. Analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba, pateikia argumentuotą nuomonę.</p> <p>Naudoja statistinius ir kitus kiekybinius metodus geografinei informacijai analizuoti ir pakomentuoti.</p>

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

PROJEKTAS,
2020-08-26 d.
pakoreguotas variantas
Kalba neredaguota

<p>Padedant praengia ir pristatyto geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais padedant daro išvadas.</p>	<p>Parengia ir įvairiais būdais skatinimas pristatyto geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais padedant daro išvadas.</p> <p>Remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais, padedant daro išvadas.</p>	<p>Parengia ir įvairiais būdais skatinimas pristatyto geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais daro išvadas ir teikia siūlymus problemoms spręsti.</p> <p>Remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais daro išvadas.</p>	<p>Parengia ir įvairiais būdais savarankiškai pristatyto geografinę informaciją atsakant į geografinio tyrimo klausimus.</p> <p>Remiantis tyrimų rezultatais daro išvadas ir teikia siūlymus problemoms spręsti.</p> <p>Remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais daro duomenimis grįstas išvadas</p>
--	--	---	---

11 lentelė 9-10 klasės

I pasiekimų lygis	II pasiekimų lygis	III pasiekimų lygis	IV pasiekimų lygis
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje			
<p>Padedamas naudoja GIS ir / arba GPS technologijas, kartografinius šaltinius orientavimuisi gerai žinomoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Padedamas įvardina geografinius faktus ir objektus į gerai žinomas erdvines sistemas.</p>	<p>Padedamas naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Įtraukia geografinius faktus ir objektus į žinomas erdvines sistemas ir bando nustatyti tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius.</p>	<p>Naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Įtraukia geografinius faktus ir objektus į įprastas erdvines sistemas ir nustatyti tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius.</p>	<p>Tikslingai naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi nepažįstamoje aplinkoje ir vietovėje.</p> <p>Įtraukia geografinius faktus ir objektus į įvairias erdvines sistemas ir puikiai nustatyto tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius.</p>
<p>Padedamas analizuoja ir vertina gerai žinomuose kartografiniuose kūriniuose informaciją, naudoja GIS technologijas. Bando kurti topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.</p>	<p>Analizuoja ir vertina žinomuose kartografiniuose kūriniuose informaciją, naudoja GIS technologijas, kartografinius simbolius kuriant topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.</p>	<p>Analizuoja ir kritiškai vertina įprastuose kartografinių kūrinių informacijos patikimumą, tikslingai naudoja GIS technologijas, kartografinius simbolius kuriant topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.</p>	<p>Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina kartografinių kūrinių informacijos patikimumą, tikslingai ir kūrybiškai naudoja GIS technologijas, kartografinius simbolius kuriant topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.</p>

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

PROJEKTAS,
2020-08-26 d.
pakoreguotas variantas
Kalba neredaguota

<p>Geografinės padėties nustatymui pasirenka gerai žinomus geografinės informacijos šaltinius, bando naudoti GIS technologijas bei pateikia teiginius apie objektų geografinę padėtį.</p>	<p>Geografinės padėties nustatymui pasirenka žinomus geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudoja GIS technologijas bei nustatyto objektų gamtinę geografinę padėtį, tačiau negali labiau detalizuoti.</p>	<p>Geografinės padėties nustatymui pasirenka įprastus geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudoja GIS technologijas bei nustatyto objektų gamtinę, ir ekonominę geografinę padėtį, analizuoti jos ypatumus.</p>	<p>Geografinės padėties nustatymui kūrybiškai pasirenka įvairius geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudojami GIS technologijas bei nustatyto objektų gamtinę, ekonominę ir geopolitinę geografinę padėtį, analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina jos ypatumus.</p>
<p>2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas</p>			
<p>Padedamas analizuoja ir lygina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius kelis esminius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą, geba išskirti jų vieną ar du esminius bruožus.</p>	<p>Skatinimas analizuoja ir lygina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius kelis esminius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą, geba juos apibūdinti bei paaiškinti.</p>	<p>Analizuoja, lygina ir vertina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius esminius/svarbiausius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro išvadą.</p>	<p>Analizuoja, lygina ir kritiškai vertina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius įvairius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro argumentuotą išvadą.</p>
<p>Padedamas analizuoja ir lygina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos kelis esminius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei geba išskirti jų vieną ar du esminius bruožus.</p>	<p>Skatinimas analizuoja ir lygina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos kelis esminius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą, geba juos apibūdinti bei paaiškinti.</p>	<p>Analizuoja, lygina ir vertina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius esminius/svarbiausius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro išvadą.</p>	<p>Analizuoja, lygina ir kritiškai vertina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos įvairius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro argumentuotą išvadą.</p>
<p>Padedamas analizuoja ir lygina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei geba išskirti jų vieną ar du esminius bruožus. Fragmentiškai gali nurodyti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką.</p>	<p>Skatinimas analizuoja ir lygina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai, geba juos įvardyti bei paaiškinti. Geba nurodyti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką ir ją iliustruoti konkrečiais pavyzdžiais.</p>	<p>Analizuoja, lygina ir vertina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei daro išvadą. Geba paaiškinti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką įvairiose geografinėse erdvėse, vertinti jos poveikį aplinkai.</p>	<p>Analizuoja, lygina ir kritiškai vertina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei daro argumentuotą išvadą. Geba paaiškinti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką įvairiose geografinėse erdvėse, vertinti jos</p>

			poveikį aplinkai.
3. Pasaulio geografinis pažinimas			
Įvardina pasaulio šalis ir regionus pagal nurodytus panašumus ir skirtumus. Priskiria Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse.	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal kelis įvardintus panašumus ir skirtumus. Apibūdina Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse.	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse.	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus, pateikti išvadas. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą įvairaus masto erdvėse.
Nurodo priežastis priskirti besikeičiantiems regionams, vietovėms siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu.	Įvardina priežastis, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu.	Identifikuoja ir apibūdina daugelį priežasčių, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu.	Identifikuoja ir vertina priežastis, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu.
Įvardina ir nurodyto erdvinio lygmens gamtinius ir visuomeninius regionus, suskirsto pateiktas regionuose kylančias problemas su pasiūlytais sprendimo būdais. Remiantis konkrečia informacija, nusako regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms.	Lygina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius ir visuomeninius regionus, sieja regionuose kylančias problemas su pasiūlytais sprendimo būdais. Remiantis įvairia informacija, nusako regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms.	Analizuoja ir lygina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius, politinius, ekonominius, kultūrinius regionus, sieti juose kylančias problemas su regionais ir teikti jų sprendimo būdus. Remiantis įvairia informacija, vertina regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms.	Analizuoja, lygina ir vertina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius, politinius, ekonominius, kultūrinius regionus, identifikuoti juose kylančias problemas ir teikia jų sprendimo būdus. Remiantis įvairia informacija, modeliuoja regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms.
Įvardina pasaulio šalis ir regionus pagal nurodytus panašumus ir skirtumus. Priskiria Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse.	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal kelis įvardintus panašumus ir skirtumus. Apibūdina Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse.	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse.	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus, pateikti išvadas. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą įvairaus masto erdvėse.
4. Geografinių tyrimų gebėjimai			
Pasitardamas su mokytoju planuoja tyrimą nukreiptą į žinomos problemos, temos išsprendimą.	Pagal pateiktą pavyzdį planuoja tyrimą, nukreiptą į konkrečios problemos, temos išsprendimą.	Patiriamas planuoja tyrimą, nukreiptą į konkrečios problemos, temos išsprendimą.	Planuoja tyrimą, nukreiptą į naujos problemos, temos išsprendimą.

<p>Išnagrinėja tik atskiras tiriamos problemos ar temos detales ir paaiškina ne pačius svarbiausius neaiškumus bei prieštaravimus.</p>	<p>Dalinai išsiaiškina, kas yra žinoma apie tiriamą problema ar temą, bando kelti probleminius klausimus arba hipotezes, neaiškiai dėsto atsakymą.</p>	<p>Kruopščiai išsiaiškina, kas yra žinoma apie tiriamą problema ar temą, kelia probleminius klausimus arba hipotezes, aiškiai išdėsto atsakymą išskleidantį neaiškumus ir prieštaravimus.</p>	<p>Kruopščiai ir išsamiai išsiaiškina, kas yra žinoma apie tiriamą problema ar temą, kelia probleminius klausimus arba hipotezes, aiškiai išdėsto atsakymą išskleidantį neaiškumus ir prieštaravimus.</p>
<p>Padedamas nustato šaltinio tipą (pirminis, antrinis ar tretinis) bei paskirtį, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija, o kai kuriais atvejais – iš gerai žinomo geografinio konteksto.</p>	<p>Nustato šaltinio tipą (pirminis, antrinis ar tretinis) bando nurodyti šaltinių reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Padedamas nusako gaunamos informacijos tikslumą atliekamame tyrime.</p>	<p>Nustato tipą (pirminis, antrinis ar tretinis) keliais bruožais nurodo šaltinių reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Nusako gaunamos informacijos tikslumą ir patikimumą atliekamame tyrime.</p>	<p>Puikiai įvertina pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių vaidmenį bei reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Puikiai nusako gaunamos informacijos tikslumą ir patikimumą atliekamame tyrime.</p>
<p>Padedamas palygina žinomos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Bando taikyti GIS geografinės informacijos analizavimui.</p>	<p>Palygina įprastos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Padedamas naudoja GIS ir įprastas vaizdines technologijas tvarkant / parengiant / susisteminant geografinę informaciją analizavimui.</p>	<p>Palygina skirtingos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Naudoja GIS ir įprastas vaizdines technologijas tvarkant / parengiant / susisteminant geografinę informaciją analizavimui.</p>	<p>Palygina ir puikiai įvertina skirtingos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Puikiai naudoja GIS ir kitas vaizdines technologijas tvarkant ir paruošiant / parengiant / susisteminant geografinę informaciją analizavimui.</p>
<p>Padedamas bando taikyti kiekybinius ir / arba kokybinius metodus geografinei informacijai paaiškinti. Bando analizuoti geografinę informaciją iš gerai žinomų informacijos šaltinių, tačiau trūksta žinių atlikti užduotį.</p>	<p>Naudoja kiekybinius ir / arba kokybinius metodus, tačiau ne visada tinkamus, geografinei informacijai paaiškinti. Taiko analizę apibendrinant geografinę informaciją iš gerai žinomų informacijos šaltinių. Padedamas taiko geografinius modelius geografinei informacijai analizuoti</p>	<p>Naudoja kiekybinius ir kokybinius metodus, tačiau ne visada tinkamus, geografinei informacijai paaiškinti ir modeliuoti. Taiko analizę, lyginimą apibendrinant geografinę informaciją iš įprastų informacijos šaltinių. Taiko geografinius modelius, geografinei informacijai analizuoti.</p>	<p>Naudoja tinkamus kiekybinius ir kokybinius metodus geografinei informacijai paaiškinti ir modeliuoti. Taiko analizę, lyginimą, vertinimą, apibendrinant geografinę informaciją iš įvairių informacijos šaltinių. Taiko geografinius modelius, teorijas geografinei informacijai analizuoti, ir interpretuoti.</p>

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

PROJEKTAS,
2020-08-26 d.
pakoreguotas variantas
Kalba neredaguota

<p>Nurodo tik atskiras tiriamo klausimo detales ir paaiškina ne pačius svarbiausius neaiškumus.</p> <p>Padedamas pademonstruoja gerai žinomus išvadų apibendrinimo ir pristatymo būdus.</p> <p>Padedamas bando kūrybiškai taikyti geografijos žinias ir gebėjimus apibendrinant gauto tyrimo rezultatus.</p>	<p>Dalinai išsiaiškina, kas yra žinoma apie tiriamą klausimą</p> <p>Pademonstruoja žinomų išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus.</p> <p>Pademonstruoja kūrybiškumą pristatant tyrimo rezultatus.</p> <p>Remiantis tyrimo rezultatais, bando numatyti naujus tyrimo klausimus.</p>	<p>Įvertina kaip tyrimo rezultatai atitinka iškeltus tyrimo klausimus, tačiau nepilnai nurodo jų patikimumą.</p> <p>Taiko ir pademonstruoja įprastus išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus.</p> <p>Konsultuodamasis kūrybiškai pristato tyrimo rezultatus, įvardina asmeninę atsakomybę už gautus tyrimo rezultatus.</p> <p>Remiantis tyrimo rezultatais, numatyto naujus tyrimo klausimus.</p>	<p>Puikiai įvertina ir pakomentuoja, kaip tyrimo rezultatai atitinka iškeltus tyrimo klausimus, vertinti jų patikimumą.</p> <p>Taiko ir pademonstruoja įvairius išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus.</p> <p>Puikiai pademonstruoja kūrybiškumą ir asmeninę atsakomybę už gautus tyrimo rezultatus.</p> <p>Remiantis tyrimo rezultatais, numatyto naujus tyrimo klausimus, hipotezes.</p>
--	--	--	---